

**DZIAŁANIE W SYTUACJI
ZAGROŻENIA
PORADNIK DLA SZKÓŁ**

Spis treści

Wstęp	3
1. Czym jest zagrożenie?	4
2. Rodzaje zagrożeń w szkole	5
3. Planowanie w sytuacji zagrożenia	7
4. System ostrzegawczy w Polsce	8
5. Sygnały ostrzegania wewnętrznego	10
6. Komunikacja w sytuacji kryzysowej	12
7. Zadania dyrektora szkoły w stanach podwyższonej gotowości obronnej kraju lub innej sytuacji kryzysowej	15
8. Zadania nauczycieli szkoły w stanach podwyższonej gotowości obronnej kraju lub innej sytuacji kryzysowej	18
9. Zadania uczniów szkoły w stanach podwyższonej gotowości obronnej kraju lub innej sytuacji kryzysowej	20
10. Zadania personelu pomocniczego w stanach podwyższonej gotowości obronnej kraju lub innej sytuacji kryzysowej	22
11. Ewakuacja szkoły w sytuacji zagrożenia	25
12. Ewakuacja uczniów z ograniczoną zdolnością poruszania	27
13. Miejsce schronienia	32
14. Dezinformacja w sytuacji zagrożenia	34
15. Lęk w sytuacji zagrożenia	36
16. Pierwsza pomoc	39
17. Ćwiczenia przygotowujące do sytuacji kryzysowej	42
18. Materiały pomocnicze i procedury operacyjne.....	45

Wstęp

Zapewnienie bezpieczeństwa w szkołach, przedszkolach i innych placówkach oświatowych jest jednym z fundamentalnych obowiązków systemu edukacji. Współczesne zagrożenia – zarówno naturalne, techniczne, zdrowotne, jak i związane z działalnością człowieka – wymagają od dyrektorów, nauczycieli, personelu oraz całych społeczności szkolnych wysokiego poziomu przygotowania i umiejętności reagowania.

Procedury bezpieczeństwa, zasady postępowania i obowiązki opisane w niniejszym poradniku odnoszą się do pełnego spektrum placówek oświatowych – od przedszkoli, przez szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, aż po inne jednostki realizujące zadania edukacyjne i opiekuńcze.

Celem tego opracowania jest stworzenie praktycznego narzędzia, które wspiera placówki oświatowe w przygotowaniu się do różnorodnych sytuacji kryzysowych. Poradnik przedstawia podstawowe pojęcia związane z zagrożeniami, omawia systemy ostrzegania funkcjonujące w Polsce, opisuje zasady komunikacji kryzysowej oraz szczegółowe zadania dyrektora, nauczycieli, uczniów i personelu pomocniczego. Uwzględnia również procedury ewakuacji, organizację miejsc schronienia, przeciwdziałanie dezinformacji, radzenie sobie z lękiem oraz udzielanie pierwszej pomocy.

Opracowanie ma na celu nie tylko dostarczenie wiedzy, ale także budowanie kultury bezpieczeństwa w placówkach oświatowych. Regularne szkolenia, ćwiczenia oraz znajomość procedur pozwalają zwiększyć odporność społeczności szkolnej i przedszkolnej, a w sytuacji realnego zagrożenia – chronić zdrowie i życie dzieci, uczniów oraz pracowników.

1. Czym jest zagrożenie?

Zagrożenie to sytuacja, stan lub czynnik, który może doprowadzić do negatywnych konsekwencji, szkód lub niebezpieczeństwa dla osób, środowiska, mienia lub systemów. Może przybierać różne formy, zarówno naturalne (np. burze, trzęsienia ziemi), jak i związane z działalnością człowieka (np. zanieczyszczenie środowiska, cyberataki, konflikty zbrojne).

W kontekście bezpieczeństwa, zagrożenie odnosi się do potencjalnych źródeł ryzyka, które mogą narazić na szwank zdrowie, życie lub stabilność określonego obiektu, grupy ludzi lub systemu. Zagrożenie może być realne (istniejące już w danym momencie) lub wysoce prawdopodobne w przyszłości. W każdej z tych sytuacji kluczowe jest odpowiednie przygotowanie i reagowanie, aby zminimalizować skutki zagrożenia. Planowanie, edukacja oraz reagowanie w odpowiednim czasie mają na celu ochronę ludzi, środowiska i mienia przed potencjalnymi stratami.

Zagrożenie jest nieodłącznym elementem życia, który wymaga odpowiedzialnego zarządzania, by minimalizować ryzyko i skutki niepożądanych zdarzeń. Odpowiednie identyfikowanie, ocena i reagowanie na zagrożenia pozwala zarówno organizacjom, jak i społeczeństwom radzić sobie z niepewnością i budować odporność na potencjalne kryzysy. Współczesne zarządzanie zagrożeniami wymaga wielodyscyplinarnego podejścia, łączącego naukę, technologię, prawo, politykę i działania społeczne.

2. Rodzaje zagrożeń w szkole

Sytuacja zagrożenia w szkole może przyjąć różne formy i wymaga szybkiej, odpowiedzialnej reakcji ze strony dyrekcji, nauczycieli, personelu oraz uczniów. W zależności od charakteru zagrożenia, procedury reagowania mogą się różnić.

Przykłady zagrożeń oraz sposób, w jaki powinny zostać przeprowadzone działania:

1. Zagrożenie naturalne (np. pożar, powódź)

- **Pożar:** w przypadku pożaru należy natychmiast uruchomić alarm pożarowy i rozpocząć ewakuację. Każdy uczeń i pracownik szkoły powinien znać drogę ewakuacyjną i miejsce zbiórki.
- **Powódź:** jeśli szkoła znajduje się w rejonie narażonym na powódź, ważne jest, aby wiedzieć, jak w razie potrzeby opuścić budynek i udać się do wyżej położonego miejsca.

2. Zagrożenie ze strony osób trzecich (np. agresywny intruz, atak terrorystyczny)

- **Intruz w szkole:** należy natychmiast powiadomić służby porządkowe (policję) i uruchomić procedury lockdownu. W tym czasie uczniowie powinni zostać zamknięci w bezpiecznych pomieszczeniach, z dala od okien i drzwi, w oczekiwaniu na pomoc.
- **Zamach lub atak terrorystyczny:** w takim przypadku również należy przejść w tryb lockdownu, a nauczyciele powinni zapewnić uczniom bezpieczeństwo w zamkniętych pomieszczeniach, unikając wychodzenia na zewnątrz.

3. Zagrożenie zdrowotne (np. epidemia, zatrucie)

- **Epidemia** (np. grypa, koronawirus): w przypadku wykrycia choroby zakaźnej w szkole, należy podjąć środki zapobiegawcze, takie jak dezynfekcja, monitorowanie zdrowia uczniów, a w razie potrzeby wprowadzenie nauki zdalnej lub zamknięcie placówki.
- **Zatrucie pokarmowe:** jeśli podejrzewa się zatrucie pokarmowe, należy niezwłocznie powiadomić służby medyczne i usunąć zagrożoną żywność.

4. Zagrożenie związane z przemocą w szkole

- **Przemoc fizyczna lub werbalna:** nauczyciele i personel powinni być w stanie szybko rozpoznać przejawy agresji wśród uczniów i natychmiast zareagować, oddzielając sprawców od ofiar oraz zapewniając im wsparcie.
- **Zjawiska bullyingu:** przemoc psychiczna, np. cyberprzemoc, wymaga szybkiej interwencji w postaci rozmów z uczniami, a także współpracy z psychologiem szkolnym i rodzicami.

5. Zagrożenie związane z niebezpiecznymi przedmiotami (np. broń, substancje chemiczne)

- **Broń w szkole:** jeżeli broń zostanie wprowadzona do szkoły, niezwłocznie należy powiadomić służby porządkowe i odizolować zagrożony obszar. W takiej sytuacji ważne jest zachowanie spokoju i nie podejmowanie prób samodzielnej interwencji.
- **Substancje chemiczne:** jeżeli w szkole dojdzie do uwolnienia niebezpiecznej substancji chemicznej (np. w laboratorium), należy natychmiast wyłączyć źródło zagrożenia, poinformować odpowiednie służby i przeprowadzić ewakuację, jeśli jest to konieczne.

6. Inne sytuacje kryzysowe

- W każdej szkole powinna istnieć szczegółowa procedura postępowania w razie sytuacji kryzysowych, w tym kryzysów emocjonalnych uczniów (np. samobójstwa, depresje).

- Uczniowie powinni mieć dostęp do pomocy psychologicznej, a personel powinien wiedzieć, jak reagować, by pomóc w takim przypadku.

Wnioski

W każdej sytuacji zagrożenia w szkole najważniejsze jest zachowanie spokoju, przestrzeganie ustalonych procedur i szybka komunikacja z odpowiednimi służbami. Należy pamiętać, że bezpieczeństwo uczniów i personelu jest priorytetem, a szkoła powinna regularnie przeprowadzać ćwiczenia i szkolenia z zakresu reagowania na różnorodne zagrożenia.

3. Planowanie w sytuacji zagrożenia

Planowanie jest kluczowym elementem zarządzania kryzysowego. Dobre przygotowanie i strategia mogą znacząco wpłynąć na minimalizowanie skutków niebezpiecznych sytuacji oraz na szybkie i efektywne reagowanie.

Oto główne korzyści z planowania w sytuacjach zagrożenia:

1. **Skrócenie czasu reakcji** – przygotowanie planu kryzysowego pozwala na szybkie i skoordynowane działanie w momencie zagrożenia. Osoby odpowiedzialne za zarządzanie sytuacją wiedzą, co należy zrobić, w jakiej kolejności i jakie zasoby wykorzystać.
2. **Zmniejszenie paniki** – planowanie pomaga w uspokojeniu osób w sytuacji kryzysowej. Wszyscy uczestnicy wiedzą, co mają robić, co zmniejsza stres i dezorientację wśród ludzi.
3. **Ochrona życia i zdrowia** – dzięki planowi reagowania, można podjąć odpowiednie kroki w celu ochrony osób znajdujących się w strefie zagrożenia. Planowanie ewakuacji, zabezpieczenia medyczne, przygotowanie do udzielania pierwszej pomocy mogą uratować życie.
4. **Zwiększenie efektywności działań ratunkowych** – dobre zaplanowanie pozwala na lepsze wykorzystanie dostępnych zasobów i służb ratunkowych, co przyspiesza reakcję i umożliwia skuteczne zarządzanie zasobami w czasie kryzysu.
5. **Ograniczenie strat materialnych** – dzięki wcześniejszemu planowaniu możliwe jest szybsze zabezpieczenie mienia przed uszkodzeniami. Może to obejmować takie działania jak ochrona infrastruktury krytycznej, zabezpieczenie dokumentów czy materiałów ważnych dla funkcjonowania organizacji.
6. **Lepsze komunikowanie się** – planowanie w sytuacjach kryzysowych pozwala na przygotowanie komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej. W przypadku zagrożenia wiadomo, jak i do kogo należy kierować informacje, co zapobiega chaosowi i dezinformacji.
7. **Przygotowanie do różnych scenariuszy** – planowanie w kontekście zagrożenia pozwala na analizowanie różnych możliwych scenariuszy i przygotowanie się na każdą z możliwych sytuacji. Dzięki temu organizacja jest bardziej elastyczna i gotowa na zmiany w dynamice kryzysu.
8. **Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa** – wiedza, że istnieje opracowany plan reagowania w sytuacjach kryzysowych, zwiększa poczucie bezpieczeństwa wśród pracowników, obywateli czy członków społeczności. Zwiększa to zaufanie do instytucji zarządzających kryzysami.
9. **Analiza ryzyka** – planowanie kryzysowe pozwala na identyfikację i ocenę ryzyka przed wystąpieniem sytuacji zagrożenia, co umożliwia podjęcie działań zapobiegawczych i zmniejszenie prawdopodobieństwa wystąpienia poważnych incydentów.
10. **Utrzymanie ciągłości działania** – w przypadku kryzysu planowanie pozwala na szybkie wdrożenie procedur zapewniających ciągłość działalności organizacji, co jest kluczowe w przypadku firm, administracji publicznej czy służb porządkowych. Podsumowując, planowanie w sytuacji zagrożenia pozwala na skuteczną ochronę ludzi, mienia oraz organizacji, a także przyczynia się do szybszego i bardziej efektywnego opanowania kryzysu.

4. System ostrzegawczy w Polsce

W Polsce istnieje rozbudowany system ostrzegania ludności o zagrożeniach, który ma na celu informowanie obywateli o różnych rodzajach kryzysów i zagrożeń, takich jak klęski żywiołowe, sytuacje kryzysowe związane z wojną, awarie przemysłowe czy inne nadzwyczajne wydarzenia. System ten jest częścią krajowego systemu zarządzania kryzysowego i opiera się na współpracy różnych instytucji, zarówno cywilnych, jak i wojskowych.

Najważniejsze elementy systemu ostrzegawczego w Polsce:

1. **System Ostrzegania i Alarmowania (SOA)** - to kompleksowy system mający na celu przekazywanie informacji o zagrożeniach. Został opracowany przez rząd, a jego głównym celem jest zapewnienie sprawnego przepływu informacji między instytucjami rządowymi, służbami porządkowymi, samorządami oraz obywatelami. Obejmuje różne rodzaje alertów, w tym:
 - **Ostrzeżenia meteorologiczne** – dotyczące gwałtownych zjawisk pogodowych, takich jak burze, silne wiatry, opady deszczu, śniegu, powodzie, itp.
 - **Ostrzeżenia przed zagrożeniami chemicznymi, radiacyjnymi i biologicznymi** – dotyczące katastrof przemysłowych, awarii w zakładach chemicznych, ataków terrorystycznych, czy wypadków związanych z materiałami niebezpiecznymi.
 - **Ostrzeżenia wojenne** – ogłoszenia o zagrożeniu związanym z wojną, w tym ogłoszenie alarmu, stanu gotowości bojowej, ostrzeżenia przed atakami rakietowymi lub innymi rodzajami ataków.
2. **Ogólnokrajowy System Ostrzegania Ludności (OSOL)** - to system wykorzystywany przez służby rządowe do przekazywania informacji o zagrożeniach do obywateli. Informacje te są przekazywane za pomocą różnych środków komunikacji:
 - **Rządowy System Ostrzegania** – jest to system informowania o zagrożeniach, zarządzany przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa (RCB). Ostrzeżenia są przekazywane na poziomie krajowym, wojewódzkim i lokalnym.
 - **Syreny alarmowe** – w przypadku dużych zagrożeń (np. ataków zbrojnych, niebezpieczeństwa radiacyjnego, biologicznego, chemicznego) uruchamiane są syreny alarmowe, które emitują sygnał dźwiękowy. Warto dodać, że są one wykorzystywane także w przypadku potrzeby ogłoszenia alarmu wojennego.
 - **SMS-y i aplikacje mobilne** – obywatele mogą być informowani za pomocą systemu SMS, który wysyła ostrzeżenia i komunikaty kryzysowe. Aplikacje mobilne, takie jak „Alert RCB” czy „Blisko”, także umożliwiają przekazywanie informacji o zagrożeniach w czasie rzeczywistym.
 - **Media tradycyjne i internetowe** – informacje o zagrożeniach są również przekazywane przez media (telewizja, radio, portale internetowe). Szczególnie ważną rolę odgrywają publiczne stacje radiowe i telewizyjne, które są wykorzystywane do masowego przekazu informacji w czasie kryzysu.
3. **Rządowe Centrum Bezpieczeństwa (RCB)** - jest głównym koordynatorem systemu zarządzania kryzysowego w Polsce. Jego zadaniem jest monitorowanie sytuacji kryzysowych w kraju i przekazywanie informacji do odpowiednich służb oraz obywateli. RCB odpowiada za:

- **Przygotowanie i ogłaszanie ostrzeżeń:** RCB opracowuje ostrzeżenia, które są następnie przekazywane przez odpowiednie instytucje i służby.
 - **Współpracę z innymi instytucjami:** RCB współpracuje z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, wojskiem, służbami ratunkowymi, samorządami oraz organizacjami pozarządowymi.
 - **Zarządzanie sytuacjami kryzysowymi:** w przypadku zagrożeń związanych z wojną, klęskami żywiołowymi, awariami przemysłowymi, RCB koordynuje odpowiednie działania służb oraz informowanie ludności.
4. **Wojskowy System Ostrzegania Ludności** - w przypadku ogłoszenia stanu gotowości bojowej lub innego zagrożenia wojennego, wojskowy system ostrzegania jest uruchamiany. Zasadniczym celem tego systemu jest szybkie informowanie o zagrożeniach związanych z atakami militarnymi lub innymi sytuacjami kryzysowymi:
- **Ogłoszenie alarmów wojennych:** w sytuacji, gdy zagrożenie militarne jest realne, państwo ogłasza alarmy wojenne, które informują ludność o konieczności podjęcia określonych działań, takich jak ewakuacja, schronienie się lub przygotowanie do obrony.
 - **Systemy łączności i powiadamiania:** w ramach wojskowego systemu ostrzegania wykorzystywane są różne formy łączności, w tym radio, telewizja, SMS-y, internet oraz specjalne aplikacje. Również syreny alarmowe są używane do ogłaszania alarmu.
5. **Systemy powiadamiania lokalnego (syreny, komunikaty)**
- **Syreny alarmowe:** w przypadku zagrożenia (np. wojna, klęski żywiołowe, awarie przemysłowe) syreny alarmowe mogą być uruchamiane przez lokalne władze samorządowe lub służby porządkowe. Dźwięk syreny jest oznaką zagrożenia i sygnałem do podjęcia określonych działań, np. ewakuacji, schronienia, sprawdzenia informacji.
 - **Przekazywanie komunikatów przez władze lokalne:** w przypadku lokalnych zagrożeń (np. powódź, pożar, zdarzenie chemiczne), władze samorządowe mogą uruchomić lokalne systemy ostrzegania i informować obywateli za pomocą megafonów, rozgłośni lokalnych, portali internetowych, SMS-ów lub aplikacji.
6. **Aplikacja mobilna „Alert RCB”** - jest to oficjalna aplikacja rządu, która pozwala obywatelom otrzymywać powiadomienia o zagrożeniach. Aplikacja jest darmowa i umożliwia otrzymywanie alertów dotyczących:
- Pogody (np. burze, opady, powodzie).
 - Katastrof, w tym awarii przemysłowych, pożarów, zagrożeń chemicznych czy radiacyjnych.
 - Ostrzeżeń wojennych lub sytuacji kryzysowych związanych z bezpieczeństwem narodowym.

Podsumowanie

System ostrzegawczy w Polsce jest złożony i wieloetapowy, obejmujący zarówno zagrożenia naturalne, jak i związane z wojną czy katastrofami technologicznymi. Kluczowe elementy tego systemu to Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, lokalne służby, systemy SMS-owe, aplikacje mobilne oraz tradycyjne syreny alarmowe, które razem stanowią mechanizm skutecznego przekazywania informacji o zagrożeniach i umożliwiają odpowiednią reakcję społeczeństwa.

5. Sygnały ostrzegania wewnętrznego

Sygnały ostrzegania wewnętrznego są wykorzystywane w Polsce do informowania osób przebywających w budynkach (np. w szkołach, zakładach pracy, urzędach) o różnych zagrożeniach, które mogą wystąpić w danym miejscu. Służą one do ogłaszania alarmów, które nakazują podjęcie określonych działań w celu zapewnienia bezpieczeństwa. Sygnały te są częścią systemów zarządzania kryzysowego, które powinny być dostosowane do rodzaju zagrożenia i specyfiki budynku.

1. Rodzaje sygnałów ostrzegawczych wewnętrznych:

- a) **Sygnały dźwiękowe** - to najczęściej stosowane ostrzeżenia wewnętrzne. W zależności od rodzaju zagrożenia, stosuje się różne rodzaje dźwięków (syreny, dzwonki, alarmy) oraz różne ich długości i częstotliwości.
 - **Syrena alarmowa** (trzykropkowa syrena): jest to podstawowy sygnał ostrzegawczy. W Polsce, zgodnie z normami, stosuje się sygnał syreny w trzech formach:
 - **Alarm** (syrena włączona na pełny dźwięk przez 3 minuty) – ogłoszenie alarmu w sytuacji zagrożenia, np. wojennego, powodziowego, chemicznego lub innego kryzysowego.
 - **Ostrzeżenie** (syrena włączona na 1 minutę) – informuje o wystąpieniu zagrożenia, które może wymagać reakcji, np. prognoza silnych zjawisk meteorologicznych, wypadek chemiczny, radiacyjny.
 - **Cisza** (brak dźwięku lub wyciszenie dźwięku syreny przez 3 minuty) – oznacza zakończenie alarmu, koniec zagrożenia.
 - **Dźwięki różnego typu** (dzwonki, klaksony): w różnych obiektach mogą być używane alternatywne dźwięki, takie jak dzwonki lub klaksony, które sygnalizują konieczność podjęcia określonych działań, np. ewakuacji.
- b) **Komunikaty głosowe** - w wielu budynkach systemy alarmowe są połączone z systemem nagłośnienia, który pozwala na przekazywanie komunikatów głosowych. Komunikaty te informują o rodzaju zagrożenia, a także o koniecznych działaniach, które należy podjąć.
 - **Komunikaty w sytuacji zagrożenia**: mogą być wydawane w przypadku pożaru, wybuchu, ataku terrorystycznego, a także przy innych kryzysowych sytuacjach. Są one krótkie, jasne i zrozumiałe.
 - **Komunikaty ewakuacyjne**: powiadamiają o konieczności opuszczenia budynku, kierując osoby w odpowiednie miejsca ewakuacyjne.
- c) **Sygnały świetlne** - mogą być wykorzystywane w miejscach, gdzie głośne dźwięki (np. syreny) mogą być mało skuteczne lub zakłócone, np. w dużych halach przemysłowych, szpitalach czy innych budynkach, gdzie konieczne jest połączenie różnych form ostrzegania.
 - **Światła ostrzegawcze**: stosowane w formie migających światel w kolorach czerwonym, pomarańczowym lub żółtym, które sygnalizują zagrożenie. Mogą być wykorzystywane obok dźwięków, aby zwiększyć ich widoczność.
 - **Światła ewakuacyjne**: często stosowane w przypadku awarii zasilania, umożliwiające wskazanie drogi ewakuacyjnej.

2. **Zasady stosowania sygnałów ostrzegawczych wewnętrznych** - sygnały ostrzegawcze wewnętrzne muszą być zgodne z przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, ochrony ludności oraz zarządzania kryzysowego. Wymagane jest, aby system ostrzegawczy w budynkach był regularnie testowany i utrzymywany w stanie gotowości.

a) **Rodzaje alarmów w różnych sytuacjach kryzysowych**

- **Pożar:** w przypadku wykrycia pożaru w budynku, uruchamiane są dźwiękowe sygnały alarmowe, a także komunikaty głosowe, informujące o konieczności opuszczenia budynku, jeżeli nie ma innej drogi obrony.
- **Zagrożenie biologiczne, chemiczne, radiacyjne:** specjalne systemy alarmowe mogą ogłaszać sytuacje kryzysowe związane z atakami chemicznymi lub biologicznymi. Komunikaty powinny informować o konieczności założenia masek ochronnych, ewakuacji lub schronienia się w odpowiednich pomieszczeniach.
- **Zagrożenie wojenne (alarm wojenny):** syreny alarmowe są używane do ogłaszania alertów w przypadku wojny, ogłoszenia stanu gotowości bojowej lub innych zagrożeń związanych z bezpieczeństwem narodowym. Zwykle w takim przypadku informacja zawiera instrukcje dotyczące przygotowania się do obrony lub ewakuacji.

b) **Dokumentacja i szkolenie**

- **Szkolenie pracowników:** osoby przebywające w budynku (uczniowie, pracownicy, osoby odwiedzające) muszą być zaznajomione z procedurami ewakuacyjnymi i zasadami reagowania na sygnały alarmowe. Powinny odbywać się regularne szkolenia oraz ćwiczenia ewakuacyjne.
- **Dokumentacja systemu ostrzegawczego:** każdy obiekt powinien posiadać dokumentację, która opisuje rodzaje sygnałów alarmowych oraz procedury postępowania w przypadku ich załączenia.

3. **Inne formy sygnałów ostrzegawczych wewnętrznych**

- **Tablice informacyjne i plakaty:** w miejscach publicznych, takich jak szkoły, szpitale czy zakłady pracy, mogą znajdować się tablice informacyjne, które w razie zagrożenia wskazują drogę ewakuacyjną oraz inne ważne informacje.
- **Aplikacje mobilne i powiadomienia SMS:** wraz z rozwojem technologii, coraz częściej wykorzystywane są aplikacje mobilne do przesyłania powiadomień o zagrożeniu. Systemy te mogą łączyć się z systemami alarmowymi budynku i przekazywać informacje bezpośrednio na telefony komórkowe osób przebywających w obiekcie.

Podsumowanie

Sygnały ostrzegawcze wewnętrzne w Polsce są stosowane w różnych obiektach w celu zapewnienia bezpieczeństwa osób w przypadku zagrożeń. Obejmują one sygnały dźwiękowe, świetlne, a także komunikaty głosowe. Każdy budynek powinien mieć odpowiedni system ostrzegania, który jest testowany i sprawdzany regularnie. Ważnym elementem jest także odpowiednie przeszkolenie osób przebywających w budynku oraz opracowanie procedur reagowania na konkretne zagrożenia.

6. Komunikacja w sytuacji kryzysowej

Komunikacja w szkole w sytuacji kryzysowej jest kluczowa, aby zapewnić bezpieczeństwo uczniom, pracownikom oraz innym osobom znajdującym się w budynku. Właściwa, szybka i skuteczna komunikacja pozwala na sprawne reagowanie, minimalizowanie paniki i koordynowanie działań wszystkich zaangażowanych osób.

Kluczowe zasady i metody komunikacji w szkole w sytuacji kryzysowej:

1. Przygotowanie systemu komunikacji

- **Wstępne szkolenie i przygotowanie personelu:** pracownicy szkoły (dyrekcja, nauczyciele, personel pomocniczy) powinni być regularnie szkoleni w zakresie procedur komunikacyjnych na wypadek różnych sytuacji kryzysowych (np. ewakuacja, zagrożenie terrorystyczne, wypadki, stan wojenny).
- **Określenie odpowiedzialnych osób:** warto wskazać osoby odpowiedzialne za komunikację w sytuacji kryzysowej, takie jak dyrektor szkoły, wicedyrektor, koordynator ds. bezpieczeństwa, oraz wyznaczenie liderów poszczególnych grup (np. nauczyciele przypisani do klas).

2. Komunikacja wewnętrzna w szkole

- **System ogłoszeń wewnętrznych:** należy zapewnić sprawny system ogłoszeń i ostrzeżeń wewnątrz szkoły (np. głośniki, dzwonki alarmowe). Powinna istnieć możliwość szybkiego przekazywania ważnych informacji w przypadku ewakuacji, zagrożenia pożarowego lub innych sytuacji kryzysowych.
- **System wizualnych i dźwiękowych sygnałów alarmowych:** należy zadbać o wyraźne i jednoznaczne sygnały dźwiękowe i wizualne, które natychmiast przyciągną uwagę wszystkich, np. dźwięk alarmu pożarowego, sygnał dzwonka ewakuacyjnego czy sygnały świetlne w przypadku zagrożenia.
- **Skróty i procedury awaryjne:** należy ustalić zrozumiałe procedury komunikacyjne w formie skrótów, które umożliwią pracownikom szkoły szybkie reagowanie i podejmowanie odpowiednich działań w sytuacjach awaryjnych.

3. Komunikacja z uczniami

- **Instrukcje ewakuacyjne:** każda szkoła powinna mieć przygotowane instrukcje ewakuacyjne, które są regularnie omawiane z uczniami, zarówno w kontekście zagrożeń naturalnych, jak i kryzysów społecznych. Należy wyznaczyć drogi ewakuacyjne i przypomnieć je uczniom.
- **Przewidywanie różnych scenariuszy:** uczniowie powinni wiedzieć, co robić w przypadku różnych zagrożeń (pożar, atak, zagrożenie biologiczne, wypadek, itp.). Takie informacje należy przekazywać zarówno ustnie, jak i w formie napisanej, na przykład na plakatach w szkole.
- **Klarowność komunikatów:** nauczyciele powinni wydawać krótkie, jasne i zrozumiałe instrukcje w sytuacjach kryzysowych. Komunikaty muszą być dostosowane do wieku uczniów (np. w przypadku młodszych dzieci komunikaty powinny być bardziej proste, a w przypadku starszych uczniów – bardziej szczegółowe).

4. Komunikacja z rodzicami i opiekunami

- **Powiadomienie o sytuacji kryzysowej:** w sytuacji kryzysowej, w której rodzice muszą zostać poinformowani o stanie ich dzieci, ważne jest, aby szkoła miała zaktualizowane dane kontaktowe (numery telefonów, adresy e-mail). Powinna istnieć procedura natychmiastowego powiadamiania rodziców o sytuacji, np. poprzez:
 - Szybkie wiadomości SMS, e-mail lub aplikacje mobilne.
 - Systemy automatycznego powiadamiania (np. aplikacje do kontaktu z rodzicami, jak Vulcan, Librus).
 - Kontakt telefoniczny (choć nie zawsze jest to możliwe w sytuacji kryzysowej, powinno być to uwzględnione w planie kryzysowym).
- **Zabezpieczenie informacji:** ważne jest, aby przekazywać precyzyjne, ale niepanikujące informacje. Należy unikać niepotwierdzonych wiadomości, które mogą wywołać niepotrzebny chaos.

5. Komunikacja z mediami

- **Wyznaczenie osoby odpowiedzialnej:** w sytuacji kryzysowej, gdy szkoła jest narażona na zainteresowanie mediów, należy wyznaczyć jedną osobę (np. dyrektora szkoły lub rzecznika prasowego), która będzie odpowiedzialna za kontakt z dziennikarzami.
- **Przekazywanie sprawdzonych informacji:** wszelkie informacje przekazywane mediom powinny być precyzyjne i zgodne z rzeczywistością. Należy unikać spekulacji i niepotwierdzonych informacji.
- **Dostępność do mediów:** należy utrzymywać stałą komunikację z mediami, informując je o postępie sytuacji kryzysowej (np. zakończeniu ewakuacji, stanie poszkodowanych osób, itp.).

6. Komunikacja z służbami ratunkowymi

- **Zgłaszanie sytuacji kryzysowej:** w przypadku poważnych zagrożeń, takich jak wypadki, pożary, ataki, szkoła powinna jak najszybciej poinformować odpowiednie służby ratunkowe (policję, straż pożarną, pogotowie). Numer alarmowy 112 jest ogólnym numerem do wszystkich służb, a personel szkoły powinien wiedzieć, jak skutecznie zgłosić sytuację.
- **Przekazywanie szczegółowych informacji:** pracownicy szkoły powinni szybko podać informacje o lokalizacji, rodzaju zagrożenia, liczbie poszkodowanych i ewentualnych utrudnieniach w dostępie do szkoły, aby służby mogły jak najlepiej zaplanować swoje działania.

7. Zarządzanie stresem i deeskalacja sytuacji

- **Poczucie kontroli:** w sytuacji kryzysowej uczniowie, nauczyciele i rodzice muszą czuć się bezpiecznie. Ważne jest, by komunikaty były jasne i pozwalały na poczucie kontroli. Należy unikać niepotrzebnych emocji w komunikacji, ponieważ mogą one prowadzić do paniki.
- **Poczucie bezpieczeństwa:** nauczyciele i personel szkoły powinni wykazywać empatię i spokój, aby uczniowie czuli się bezpiecznie i nie panikowali. Ważne jest, by udzielać informacji o krokach, które podejmuje szkoła w celu ochrony ich zdrowia i życia.

Podsumowanie

Komunikacja w szkole w sytuacji kryzysowej powinna być szybka, skuteczna i jasna. Kluczowe jest, aby wszyscy – od uczniów po pracowników szkoły, rodziców i służby ratunkowe – wiedzieli, jakie kroki należy podjąć w przypadku zagrożenia. Przygotowanie odpowiednich procedur komunikacyjnych, regularne szkolenia i ćwiczenia kryzysowe pozwalają na skuteczną reakcję w momencie rzeczywistego zagrożenia.

7. Zadania dyrektora szkoły w stanach podwyższonej gotowości obronnej kraju lub innej sytuacji kryzysowej

Dyrektor szkoły odgrywa kluczową rolę w koordynacji działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa uczniów i personelu szkoły. Dyrektor jest odpowiedzialny za zarządzanie sytuacją kryzysową, podejmowanie decyzji w odpowiedzi na ogłoszone zagrożenie oraz współpracę z władzami i służbami porządkowymi.

Szczegółowe zadania dyrektora szkoły:

1. Koordynacja działań w szkole

- **Szybka ocena sytuacji:** dyrektor szkoły musi natychmiast ocenić sytuację na podstawie dostępnych informacji (np. komunikatów rządu, służb porządkowych, mediów). Ważne jest, aby dyrektor zebrał jak najwięcej rzetelnych informacji, by podjąć decyzje o dalszym postępowaniu.
- **Podejmowanie decyzji:** dyrektor podejmuje decyzje na temat sposobu reagowania na ogłoszony stan gotowości obronnej, np. o ewakuacji uczniów, zamknięciu szkoły, wprowadzeniu procedury lockdownu lub schronienia uczniów w bezpiecznym miejscu.

2. Komunikacja z odpowiednimi służbami

- **Współpraca z władzami lokalnymi i służbami porządkowymi:** dyrektor musi skontaktować się z lokalnymi służbami ratunkowymi, policją, strażą pożarną, wojskiem oraz innymi służbami odpowiedzialnymi za zarządzanie kryzysowe. Współpraca ta jest niezbędna do uzyskania wskazówek dotyczących postępowania w danej sytuacji.
- **Koordynacja z kuratorium oświaty:** dyrektor powinien poinformować odpowiednie władze kuratorium oświaty oraz inne organy nadzorujące szkołę, a także śledzić ich instrukcje i wytyczne dotyczące dalszego postępowania.

3. Zarządzanie ewakuacją lub schronieniem

- **Wydanie polecenia ewakuacji lub schronienia:** dyrektor, w zależności od charakteru zagrożenia (np. atak terrorystyczny, pożar, bombardowanie), powinien wydać decyzję o ewakuacji uczniów i pracowników szkoły lub o przejściu do trybu lockdownu, zapewniając uczniom bezpieczne miejsce w szkole (np. piwnica, wewnętrzne pomieszczenia).
- **Koordynacja z nauczycielami:** dyrektor musi skoordynować działania nauczycieli, którzy w przypadku ewakuacji będą odpowiedzialni za sprawdzenie obecności uczniów, organizowanie ich transportu lub bezpiecznego schronienia w szkole.
- **Przewóz uczniów do bezpiecznych miejsc:** jeżeli sytuacja wymaga, dyrektor organizuje transport uczniów do schronów, obiektów rządowych lub innych bezpiecznych miejsc, jeśli szkoła nie jest w stanie zapewnić im odpowiedniego schronienia.

4. Zapewnienie komunikacji z rodzicami i opiekunami

- **Szybka informacja o sytuacji:** dyrektor powinien natychmiast poinformować rodziców uczniów o zaistniałej sytuacji i zapewnić ich o działaniach podejmowanych w celu zapewnienia bezpieczeństwa ich dzieci. Powinna to być jasna, uspokajająca komunikacja, która przekazuje konkretne informacje o stanie zagrożenia.

- **Koordinacja odbioru dzieci przez rodziców:** jeśli sytuacja na to pozwala, dyrektor powinien zorganizować możliwość odbioru uczniów przez rodziców z wyznaczonego punktu zbiórki. Ważne jest, aby proces ten odbywał się w sposób zorganizowany i bezpieczny.
- **Zapewnienie informacji na temat dalszych działań:** dyrektor ma obowiązek poinformować rodziców o dalszym postępowaniu (np. o zamknięciu szkoły na czas kryzysu, o dostępnych formach wsparcia psychologicznego, itp.).

5. Współpraca z nauczycielami i personelem szkoły

- **Szkolenie i instrukcje dla nauczycieli:** dyrektor powinien wcześniej zapewnić odpowiednie przygotowanie nauczycieli do reagowania w sytuacjach kryzysowych. W momencie ogłoszenia stanu gotowości bojowej dyrektor musi szybko przypomnieć nauczycielom i pracownikom szkoły o procedurach bezpieczeństwa, ewakuacji oraz odpowiedzialnościach.
- **Koordinowanie działań nauczycieli:** dyrektor powinien upewnić się, że nauczyciele są odpowiedzialni za bezpieczne przemieszczenie uczniów w wyznaczone miejsca (schronienie, ewakuacja). Musi również dbać o to, aby nauczyciele przestrzegali zasad bezpieczeństwa i nie podejmowali decyzji samodzielnie, które mogłyby narazić uczniów na niebezpieczeństwo.
- **Zabezpieczenie personelu:** dyrektor musi zadbać o to, aby również personel administracyjny, techniczny i pomocniczy znał swoje zadania w sytuacji kryzysowej (np. pomoc w organizacji ewakuacji, zamknięciu budynku, zabezpieczeniu terenu).

6. Zabezpieczenie budynku szkoły

- **Zabezpieczenie infrastruktury:** dyrektor powinien odpowiednio zabezpieczyć budynek szkoły, np. zamykając wszystkie drzwi i okna, sprawdzając stan zabezpieczeń, uruchamiając systemy alarmowe, jeśli istnieją.
- **Zabezpieczenie materiałów niebezpiecznych:** w przypadku szkoły z pracownikami (np. laboratoriami chemicznymi, fizycznymi), dyrektor powinien zapewnić odpowiednie zabezpieczenie niebezpiecznych substancji lub urządzeń.

7. Zarządzanie zasobami i wsparciem

- **Zabezpieczenie zapasów:** dyrektor musi upewnić się, że w szkole znajdują się zapasy wody, jedzenia, apteczki pierwszej pomocy, a także środki ochrony indywidualnej (np. maseczki, rękawice, środki dezynfekujące).
- **Wsparcie psychologiczne:** dyrektor powinien zadbać o to, aby uczniowie i nauczyciele mieli dostęp do wsparcia psychologicznego. Może to obejmować organizowanie rozmów, spotkań z psychologiem szkolnym lub pracownikami pomocy społecznej w razie potrzeby.

8. Działania po zakończeniu zagrożenia

- **Ocena sytuacji:** po ustaniu zagrożenia dyrektor szkoły powinien zorganizować ocenę sytuacji, aby sprawdzić, czy wszyscy uczniowie i pracownicy są bezpieczni i czy nie ma osób poszkodowanych.
- **Wsparcie dla uczniów i personelu:** dyrektor powinien zapewnić odpowiednią pomoc psychologiczną dla osób, które mogły zostać traumatyzowane przez wydarzenia związane z ogłoszeniem stanu gotowości bojowej.

- **Podsumowanie działań:** dyrektor powinien przeprowadzić spotkanie z personelem szkoły, aby ocenić, jak przebiegła reakcja na kryzys, co można poprawić w przyszłości, oraz zaplanować dalsze działania w kontekście odbudowy normalności w szkole.

Podsumowanie

W sytuacji w stanach podwyższonej gotowości obronnej lub kryzysowej dyrektor szkoły pełni rolę lidera, koordynując działania w szkole, zapewniając bezpieczeństwo uczniów i personelu oraz współpracując z władzami i służbami porządkowymi. Kluczowe jest szybkie podejmowanie decyzji, efektywna komunikacja z rodzicami i służbami, a także przygotowanie szkoły na dalsze działanie w przypadku pogorszenia się sytuacji. Dyrektor ma także obowiązek zapewnienia wsparcia psychologicznego oraz oceny działań po zakończeniu kryzysu.

8. Zadania nauczycieli szkoły w stanach podwyższonej gotowości obronnej kraju lub innej sytuacji kryzysowej

W przypadku sytuacji kryzysowej, szkoły muszą być przygotowane na szybkie i skuteczne reagowanie w celu zapewnienia bezpieczeństwa uczniów oraz personelu. Nauczyciele, jako osoby odpowiedzialne za opiekę nad uczniami, mają kluczową rolę w realizacji procedur bezpieczeństwa, współpracy z władzami i utrzymaniu porządku.

Szczegółowe zadania nauczycieli w takiej sytuacji:

1. Zachowanie spokoju i zapewnienie uczniom poczucia bezpieczeństwa

- **Zachowanie zimnej krwi:** nauczyciele powinni przede wszystkim zachować spokój i pewność siebie, aby zminimalizować stres i niepokój uczniów. W takiej sytuacji uczniowie będą potrzebowali jasnych instrukcji, które pomogą im poczuć się bezpiecznie.
- **Komunikowanie sytuacji:** nauczyciele powinni w sposób zrozumiały i adekwatny do wieku uczniów informować ich o sytuacji, unikając wywoływania paniki. Ważne jest, aby nie przekazywać niepotwierdzonych informacji i zachować ostrożność w udzielaniu szczegółowych wyjaśnień.

2. Działania zgodnie z planem ewakuacyjnym i procedurami awaryjnymi

- **Ewakuacja lub schronienie:** w zależności od wskazań służb ratunkowych lub dyrekcji szkoły, nauczyciele muszą być gotowi do ewakuacji uczniów z budynku szkoły lub do schronienia ich w odpowiednich pomieszczeniach w szkole (np. piwnicach, pomieszczeniach wewnętrznych).
 - Jeśli zagrożenie dotyczy bezpośrednich ataków, nauczyciele powinni poprowadzić uczniów do najbliższego schronu lub miejsca z dala od okien i drzwi, zgodnie z planem awaryjnym.
 - Należy upewnić się, że wszystkie dzieci są w odpowiednich miejscach i nikt nie zostanie w tyle.
- **Sprawdzenie obecności:** nauczyciele powinni sprawdzić obecność uczniów, upewniając się, że wszyscy uczniowie są w bezpiecznym miejscu. Lista obecności powinna być na bieżąco aktualizowana, aby uniknąć pominięcia kogokolwiek w sytuacjach kryzysowych.

3. Bezpieczeństwo uczniów i personelu

- **Pomoc najmłodszym uczniom:** w przypadku dzieci młodszych nauczyciele powinni zapewnić im szczególną opiekę, pomagając w dotarciu do miejsca ewakuacji lub schronienia. Należy pomóc im w uspokojeniu się, zapewniając poczucie bezpieczeństwa.
- **Wsparcie emocjonalne:** nauczyciele powinni być gotowi do udzielania wsparcia emocjonalnego uczniom, którzy mogą przeżywać stres i lęk. Takie sytuacje mogą wywołać niepokój, a dzieci mogą potrzebować uspokojenia. Należy zachować szczególną ostrożność, aby nie wywołać paniki.

4. Koordynacja działań z dyrekcją i służbami porządkowymi

- **Kontakt z dyrekcją:** nauczyciele powinni być w regularnym kontakcie z dyrekcją szkoły, która będzie koordynować działania w zależności od sytuacji (np. ewakuacja, schronienie, współpraca z policją, strażą pożarną, wojskiem).

- **Współpraca z służbami ratunkowymi:** nauczyciele powinni ściśle współpracować z odpowiednimi służbami (policją, strażą pożarną, wojskiem), które mogą udzielać szczegółowych instrukcji dotyczących bezpieczeństwa w danej sytuacji.
- **Przekazywanie informacji:** w przypadku, gdy sytuacja wymaga kontaktu z rodzicami, nauczyciele powinni współpracować z administracją szkoły, aby zapewnić właściwą komunikację na temat bezpieczeństwa uczniów i ewentualnych dalszych kroków (np. odebranie dzieci przez rodziców).

5. Monitorowanie sytuacji

- **Bieżące śledzenie komunikatów:** nauczyciele powinni monitorować sytuację na bieżąco, korzystając z wiarygodnych źródeł informacji (np. komunikaty służb porządkowych, media) oraz śledzić decyzje i polecenia wydawane przez dyrekcję szkoły.
- **Informowanie uczniów i personelu:** na podstawie otrzymanych informacji nauczyciele powinni regularnie przekazywać uczniom oraz pracownikom szkoły aktualne informacje dotyczące sytuacji.

6. Zabezpieczenie szkoły i przestrzeganie zasad ochrony

- **Zabezpieczenie drzwi i okien:** w przypadku, gdy szkoła pozostaje w budynku, nauczyciele powinni zadbać o to, aby drzwi i okna były zamknięte, a przestrzeń wokół były jak najbardziej zabezpieczone przed zagrożeniami zewnętrznymi (np. odłamkami, dźwiękami eksplozji).
- **Zachowanie ciszy i porządku:** w momencie, gdy uczniowie są schowani w bezpiecznym miejscu, nauczyciele powinni zadbać o ciszę, aby uniknąć wzmocnienia paniki oraz dać czas na dalsze instrukcje.

7. Przestrzeganie zasad ewakuacji i przygotowanie na dalsze kroki

- **Dalsze instrukcje ewakuacyjne:** w zależności od rozwinięcia sytuacji, nauczyciele powinni być gotowi do kontynuowania ewakuacji lub przejścia do kolejnych etapów procedur bezpieczeństwa, np. przygotowania do opóźnionego transportu uczniów do bezpiecznych miejsc.
- **Współpraca z innymi szkołami:** w razie potrzeby szkoły mogą zostać połączone w większe jednostki w celu zabezpieczenia większej liczby uczniów, co wymaga współpracy między nauczycielami różnych placówek.

8. Działania po ustaniu zagrożenia

- **Ocena sytuacji:** po zakończeniu zagrożenia nauczyciele powinni pomóc w ocenie sytuacji, przeprowadzić rozmowy z uczniami, uspokoić ich, rozmawiać o doświadczeniach związanych z sytuacją kryzysową.
- **Wsparcie psychologiczne:** w razie potrzeby szkoła powinna zapewnić uczniom wsparcie psychologiczne, aby pomóc im przepracować stres związany z sytuacją kryzysową.

Podsumowanie

Zadania nauczycieli w przypadku ogłoszenia stanu gotowości bojowej są przede wszystkim związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom, zarządzaniem sytuacją kryzysową w szkole, współpracą z dyrekcją oraz służbami porządkowymi i ratunkowymi, a także udzielaniem wsparcia emocjonalnego uczniom. Nauczyciele powinni być dobrze przygotowani do reagowania zgodnie z ustalonymi procedurami, aby zapewnić jak najwyższy poziom ochrony dla dzieci w sytuacji zagrożenia.

9. Zadania uczniów szkoły w stanach podwyższonej gotowości obronnej kraju lub innej sytuacji kryzysowej

W przypadku zaistnienia sytuacji nadzwyczajnej, uczniowie szkół mogą zostać zobowiązani do podjęcia określonych działań, które mają na celu zapewnienie ich bezpieczeństwa, a także wsparcie działań obronnych.

Przykładowe zadania, które mogą zostać przydzielone uczniom w takich sytuacjach:

1. Zachowanie spokoju i przestrzeganie zasad bezpieczeństwa:

- Uczniowie powinni pozostać spokojni, słuchać poleceń nauczycieli i służb porządkowych oraz stosować się do wydanych komunikatów.
- Przestrzeganie zasad ewakuacji w przypadku zagrożenia.

2. Ewakuacja do schronów lub miejsc wyznaczonych przez władze:

- W zależności od sytuacji, uczniowie mogą zostać ewakuowani do schronów lub innych bezpiecznych miejsc, gdzie będą przebywać, aż do odwołania stanu zagrożenia.
- Warto, aby uczniowie znali wcześniej plan ewakuacyjny szkoły oraz drogę do najbliższego miejsca ewakuacji.

3. Wsparcie w organizowaniu komunikacji i transportu:

- Uczniowie mogą być poproszeni o pomoc w utrzymaniu porządku w szkole lub wokół niej, pomagając w organizowaniu transportu lub komunikacji.
- Uczniowie starszych klas mogą zostać zaangażowani w pomoc w rozprowadzaniu informacji lub organizowaniu grup ewakuacyjnych.

4. Przygotowanie do obrony cywilnej:

- Uczniowie mogą uczestniczyć w szkoleniach z zakresu pierwszej pomocy, udzielania pomocy poszkodowanym, a także w innych zajęciach przygotowujących do działań w razie kryzysu.
- Nauka podstawowych zasad przetrwania w trudnych warunkach, np. w przypadku przerwy w dostawach energii elektrycznej czy wody.

5. Utrzymywanie łączności z rodziną:

- Uczniowie powinni być świadomi procedur kontaktowania się z rodziną i bliskimi, aby zapewnić sobie nawzajem bezpieczeństwo i wzajemnie informować o bieżącej sytuacji.

6. Zajęcia przygotowawcze w szkole:

- W okresie stanu gotowości bojowej mogą odbywać się specjalne zajęcia, które uczą uczniów, jak reagować w sytuacjach kryzysowych – jak postępować w razie alarmu, jak dbać o swoje bezpieczeństwo i zdrowie.

7. Przygotowanie niezbędnego ekwipunku:

- Uczniowie mogą zostać poproszeni o zabranie ze sobą podstawowych rzeczy, które mogą być potrzebne w przypadku ewakuacji, takich jak woda, jedzenie, apteczka pierwszej pomocy czy dokumenty tożsamości.

8. Wsparcie w pomocy humanitarnej:

- Starsi uczniowie mogą zostać zaangażowani w działania wspierające osoby starsze, chore lub potrzebujące pomocy w trudnych sytuacjach, w tym w roznoszeniu żywności, leków czy innych niezbędnych rzeczy.

9. Edukacja obronna:

- Uczniowie mogą uczestniczyć w zajęciach z zakresu edukacji obronnej, które będą obejmować np. informacje na temat procedur wojskowych, udzielania pierwszej pomocy, podstaw obrony cywilnej czy reagowania w sytuacjach kryzysowych.

Warto zaznaczyć, że konkretne zadania uczniów mogą różnić się w zależności od decyzji władz oświatowych i obronnych, a także od specyfiki sytuacji. W każdej sytuacji kluczowe jest zachowanie spokoju, przestrzeganie wydanych zaleceń oraz współpraca z odpowiednimi służbami

10. Zadania personelu pomocniczego w stanach podwyższonej gotowości obronnej kraju lub innej sytuacji kryzysowej

Personel pomocniczy w szkole (np. woźni, sprzątaczkі, pracownicy techniczni, ochroniarze) również odgrywa ważną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa uczniów i personelu. Choć główne zadania w zakresie zarządzania kryzysowego należą do dyrektora szkoły i nauczycieli, personel pomocniczy ma do odegrania kluczową rolę w realizacji procedur bezpieczeństwa, zapewnieniu wsparcia i dbaniu o sprawność infrastruktury szkoły.

Zadania personelu pomocniczego w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej:

1. Zabezpieczenie budynku szkoły

- **Zamykanie drzwi i okien:** pracownicy pomocniczy (np. woźni, pracownicy administracyjni) powinni natychmiast sprawdzić i zabezpieczyć wszystkie drzwi i okna w szkole. W zależności od zagrożenia, należy zadbać o maksymalne zabezpieczenie pomieszczeń (np. zamknięcie okien, zasunięcie rolet, zaklejenie szczelin).
- **Sprawdzanie i uruchamianie systemów alarmowych:** ochroniarze lub osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo techniczne powinny upewnić się, że systemy alarmowe, monitoringu i inne urządzenia zabezpieczające szkołę działają prawidłowo. W przypadku awarii tych systemów, należy niezwłocznie poinformować dyrektora szkoły.
- **Zabezpieczanie materiałów niebezpiecznych:** jeżeli szkoła posiada materiały chemiczne, sprzęt laboratoryjny lub inne niebezpieczne substancje, pracownicy pomocniczy powinni pomóc w ich zabezpieczeniu, zamykając odpowiednie pomieszczenia i upewniając się, że materiały są przechowywane w sposób bezpieczny.

2. Pomoc w organizacji ewakuacji

- **Przygotowanie dróg ewakuacyjnych:** personel pomocniczy powinien pomóc w przygotowaniu dróg ewakuacyjnych i upewnić się, że są one wolne od przeszkód. Powinni również zabezpieczyć wyjścia ewakuacyjne, by były gotowe do użycia w przypadku konieczności szybkiej ewakuacji.
- **Pomoc w organizacji transportu:** w przypadku ewakuacji uczniów do innych placówek lub schronów, personel pomocniczy (np. pracownicy administracyjni, techniczni) powinni wspierać organizację transportu uczniów, pomagając w załadunku i nadzorze nad transportem.
- **Pomoc w kierowaniu uczniami:** personel pomocniczy może również pomóc nauczycielom w kierowaniu uczniami do bezpiecznych stref (np. do sal bez okien, piwnic, pomieszczeń wewnętrznych).

3. Wsparcie nauczycieli i dyrektora szkoły

- **Koordynowanie działań z nauczycielami:** pracownicy pomocniczy powinni wspierać nauczycieli, np. pomagając w zorganizowaniu uczniów w odpowiednich grupach, wspierając ich w komunikowaniu informacji lub pomagając w zapewnieniu uczniom komfortu i bezpieczeństwa.
- **Dostarczanie informacji:** w zależności od sytuacji, personel pomocniczy może być odpowiedzialny za przekazywanie informacji do dyrektora lub nauczycieli na temat sytuacji w budynku szkoły, takich jak niepokojące odgłosy z zewnątrz, zmiany w otoczeniu, itp.

4. Utrzymanie porządku i monitorowanie sytuacji

- **Utrzymanie porządku w szkole:** w trakcie kryzysu personel pomocniczy powinien dbać o porządek w szkole, zwłaszcza w korytarzach i przestrzeniach ogólnodostępnych, aby uniknąć paniki i chaosu. Powinni również pomóc w usuwaniu potencjalnych zagrożeń z dróg ewakuacyjnych.
- **Monitorowanie otoczenia szkoły:** ochroniarze i inne osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo mogą monitorować sytuację na zewnątrz szkoły, obserwując wszelkie oznaki niebezpieczeństwa (np. obecność osób nieuprawnionych, zmiany w otoczeniu), a także informować dyrektora o sytuacji.

5. Pomoc w zarządzaniu zapasami i zasobami

- **Zarządzanie zapasami wody i żywności:** pracownicy pomocniczy mogą pomóc w zabezpieczeniu zapasów wody, jedzenia i innych niezbędnych materiałów (np. apteczek pierwszej pomocy). Należy upewnić się, że zapasy są odpowiednio rozmieszczone i dostępne w razie potrzeby.
- **Dbanie o dostęp do apteczek:** w przypadku konieczności udzielenia pierwszej pomocy, personel pomocniczy powinien wiedzieć, gdzie znajdują się apteczki i jak je otworzyć. Powinni także pomóc w rozdzieleniu zapasów, jeśli zajdzie taka potrzeba.

6. Wsparcie emocjonalne i psychiczne

- **Pomoc w uspokajaniu uczniów:** chociaż wsparcie emocjonalne należy głównie do nauczycieli, personel pomocniczy może pomóc w uspokojeniu uczniów w kryzysowej sytuacji. Na przykład mogą rozmawiać z dziećmi, uspokajać je lub pomagać w organizowaniu przestrzeni, w której uczniowie czują się bezpiecznie.
- **Współpraca z psychologiem szkolnym:** jeśli w szkole jest zatrudniony psycholog, personel pomocniczy może wspierać go w organizacji przestrzeni do udzielania pomocy emocjonalnej uczniom lub pracownikom, którzy mogą potrzebować wsparcia po sytuacji kryzysowej.

7. Przestrzeganie procedur bezpieczeństwa

- **Zachowanie procedur i zasad bezpieczeństwa:** personel pomocniczy powinien być dobrze zaznajomiony z procedurami bezpieczeństwa obowiązującymi w szkole w sytuacjach kryzysowych. Powinni przestrzegać wszystkich wytycznych, jakie zostały im przekazane przez dyrektora szkoły oraz służby porządkowe.
- **Zabezpieczenie materiałów technicznych:** w zależności od sytuacji, personel techniczny może być odpowiedzialny za zabezpieczenie urządzeń, sprzętu komputerowego, dokumentów, sprzętu sportowego i innych ważnych zasobów szkoły.

8. Działania po zakończeniu zagrożenia

- **Pomoc w odbudowie porządku:** po zakończeniu zagrożenia personel pomocniczy może pomóc w przywracaniu porządku w szkole, usuwając zniszczenia, sprawdzając stan infrastruktury, przygotowując szkołę do normalnego funkcjonowania.
- **Zgłaszanie uszkodzeń:** Pracownicy techniczni i administracyjni powinni zgłaszać wszelkie uszkodzenia w budynku lub sprzęcie, które mogły wystąpić w wyniku kryzysu (np. uszkodzenie okien, zniszczenia w wyniku ewakuacji itp.)

Podsumowanie

Personel pomocniczy w szkole odgrywa niezwykle ważną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa uczniów i pracowników. Ich zadania obejmują pomoc w zabezpieczeniu budynku, organizacji ewakuacji, wsparciu nauczycieli i dyrektora w zarządzaniu kryzysem, dbaniu o zapasy oraz zapewnieniu porządku w szkole. Choć ich odpowiedzialność jest często mniej widoczna, ich współpraca i zaangażowanie mają kluczowe znaczenie w zapewnieniu skutecznej reakcji na zagrożenie i w utrzymaniu bezpieczeństwa w szkole.

11. Ewakuacja szkoły w sytuacji zagrożenia

Ewakuacja szkoły to złożony proces, który wymaga dokładnego zaplanowania, przeszkolenia personelu oraz uczniów, a także współpracy z odpowiednimi służbami i władzami lokalnymi.

Kluczowe aspekty takiej ewakuacji, uwzględniając różne rodzaje zagrożeń oraz sposoby ich zarządzania.

1. Rodzaje zagrożeń wymagających ewakuacji szkoły

- **Zagrożenia cywilne lub naturalne**
 - **Pożary:** wymagają szybkiej ewakuacji według standardowych procedur przeciwpożarowych.
 - **Katastrofy naturalne** (np. powódź, trzęsienie ziemi): wymagają elastyczności planu ewakuacji oraz odpowiednich miejsc schronienia.
 - **Zamachy terrorystyczne lub groźby bombowe:** wymagają współpracy z policją oraz realizacji procedur unikania paniki.
- **Zagrożenia wynikające z działań wojennych**
 - **Bombardowanie:** ryzyko nalotów lotniczych wymaga szybkiego znalezienia schronienia w zabezpieczonych miejscach.
 - **Ostrzał artyleryjski:** zagrożenie odłamkami i eksplozjami wymusza ukrycie się w schronach lub ewakuację do bezpiecznych lokalizacji.
 - **Zagrożenia chemiczne lub biologiczne:** ataki z użyciem substancji toksycznych wymagają zastosowania specjalistycznego sprzętu ochronnego (maski przeciwgazowe, kombinezony) i natychmiastowej izolacji.
 - **Zagrożenia związane z ruchem wojsk:** nieprzewidywalność działań wojennych w pobliżu szkoły może wymagać całkowitej ewakuacji placówki.

2. Fazy ewakuacji

a) Faza przygotowawcza

- **Tworzenie planu ewakuacji:**
 - Współpraca z służbami ratunkowymi w celu stworzenia planu ewakuacji dostosowanego do rodzaju zagrożeń.
 - Wyznaczenie miejsc schronienia na terenie szkoły (np. piwnice, schrony) oraz poza szkołą (np. punkty zbiórki, ośrodki ewakuacyjne).
 - Przygotowanie alternatywnych tras ewakuacyjnych w razie zablokowania głównych dróg.
- **Szkolenie personelu:**
 - Nauczyciele i pracownicy szkoły muszą znać swoje role w przypadku zagrożenia (np. kierowanie uczniami, udzielanie pomocy medycznej, kontakt z rodzicami).
 - Personel administracyjny jest odpowiedzialny za kontakt z władzami i organizację transportu.
- **Przygotowanie uczniów:**
 - Uczniowie powinni regularnie uczestniczyć w ćwiczeniach ewakuacyjnych, które uwzględniają różne rodzaje zagrożeń.
 - Starsi uczniowie mogą być przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy oraz wspierania młodszych dzieci.

- **Wyposażenie placówki:**
 - Wyznaczenie miejsc składowania sprzętu ewakuacyjnego, np. apteczek, masek przeciwgazowych, koców termicznych, latarki, zapasów wody i żywności.
 - Wprowadzenie systemów komunikacji awaryjnej (krótkofalówki, telefony satelitarne).
- b) **Faza alarmowania**
 - **Rozpoczęcie alarmu:**
 - Użycie sygnału alarmowego (np. dzwonek, syrena, komunikat głosowy) informującego o konieczności ewakuacji.
 - Przekazanie informacji o rodzaju zagrożenia i postępowaniu (np. pozostanie w budynku lub jego opuszczenie).
 - **Kontakt z władzami:**
 - Dyrektor lub wyznaczony koordynator powiadamia lokalne służby (straż pożarną, policję, wojsko, służby medyczne) oraz władze o konieczności wsparcia.
 - Powiadomienie rodziców: informowanie rodziców o sytuacji za pomocą wcześniej ustalonych kanałów komunikacji (np. SMS, e-mail, lokalne media).
- c) **Faza realizacji ewakuacji**
 - **Ewakuacja wewnętrzna** (do schronów lub bezpiecznych miejsc w budynku):
 - Uczniowie i personel przemieszczają się do wcześniej przygotowanych schronów (np. piwnic, wzmocnionych pomieszczeń).
 - **Ważne zasady:**
 - Unikanie okien i miejsc narażonych na eksplozję.
 - Zajmowanie pozycji ochronnej (np. przy ścianach nośnych, kucanie z osłonięciem głowy).
 - **Ewakuacja zewnętrzna** (opuszczenie szkoły):
 - Uczniowie wychodzą według ustalonych dróg ewakuacyjnych w asyście nauczycieli.
 - Wyznaczeni pracownicy pomagają osobom z niepełnosprawnościami.
 - Wszyscy przemieszczają się do punktu zbiórki lub pojazdów transportowych.
 - **Transport do bezpiecznych miejsc:**
 - Organizacja transportu w porozumieniu z lokalnymi władzami (np. autobusy, pojazdy wojskowe).
 - Zapewnienie bezpieczeństwa uczniów podczas transportu (np. obecność opiekunów, unikanie zagrożonych tras).
- d) **Faza opieki po ewakuacji**
 - **Punkty schronienia:**
 - Zapewnienie dzieciom bezpiecznych miejsc do przebywania, wyposażonych w żywność, wodę, apteczki, koce i inne niezbędne środki.
 - **Wsparcie psychologiczne:**
 - Zorganizowanie pomocy psychologicznej dla uczniów i nauczycieli w celu radzenia sobie z traumą.
 - **Informowanie rodziców:**
 - Regularne aktualizowanie informacji o stanie dzieci i dalszych krokach.
 - **Kontynuacja nauki:**
 - Przejście na tryb awaryjny (np. nauka w innej placówce, w schronach, lub zdalnie).

12. Ewakuacja uczniów o ograniczonej zdolności poruszania się

Ewakuacja uczniów o ograniczonej zdolności poruszania się, czyli osób z niepełnosprawnościami ruchowymi lub innych trudnościami w poruszaniu się, stanowi szczególną odpowiedzialność w ramach planu ewakuacyjnego szkoły. Ważne jest, aby proces ewakuacji był przemyślany, zaplanowany i dostosowany do ich indywidualnych potrzeb. Przewidywanie odpowiednich procedur, dostosowanie infrastruktury oraz przeszkolenie personelu szkoły w tym zakresie ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim uczniom, niezależnie od ich zdolności do poruszania się.

1. Ocena potrzeb uczniów z ograniczoną zdolnością poruszania

Przed przeprowadzeniem ewakuacji, szkoła powinna przeprowadzić dokładną ocenę potrzeb uczniów o ograniczonej zdolności poruszania się. Należy zebrać informacje o:

- **Rodzajach niepełnosprawności** – fizycznych, motorycznych, ruchowych (np. wózki inwalidzkie, problemy z chodzeniem, porażenia, amputacje, inne zaburzenia motoryczne).
- **Specyficznych wymaganiach** – takich jak konieczność pomocy podczas ewakuacji, potrzeba dodatkowych narzędzi (np. urządzenia wspomagające poruszanie się), czy preferencje w zakresie czasu ewakuacji.

2. Dostosowanie infrastruktury szkoły

Aby zapewnić odpowiednią ewakuację uczniów z ograniczoną zdolnością poruszania się, szkoła powinna posiadać odpowiednie elementy infrastrukturalne:

- **Dostosowane wejścia i wyjścia ewakuacyjne** – powinny być szerokie, przystosowane do wózków inwalidzkich i osób z trudnościami w poruszaniu się.
- **Windy i platformy** – w szkołach wielopiętrowych powinny być dostępne windy ewakuacyjne oraz platformy przystosowane do osób z ograniczoną zdolnością poruszania się, w przypadku gdy schody są niemożliwe do pokonania.
- **Szerokie korytarze i drzwi** – korytarze muszą być wolne od przeszkód, a drzwi wystarczająco szerokie, by umożliwić łatwy dostęp i przejście osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich.
- **Oznaczenia tras ewakuacyjnych** – powinny być wyraźnie oznaczone, także z myślą o osobach, które mogą mieć trudności z poruszaniem się (np. z dodatkową informacją o dostępnych trasach wózków inwalidzkich).

3. Wyznaczenie specjalnych ról w zespole ewakuacyjnym

Należy wyznaczyć specjalne role w zespole ewakuacyjnym dla osób odpowiedzialnych za pomoc uczniom o ograniczonej zdolności poruszania się:

- **Osoby odpowiedzialne za pomoc** – każdemu uczniowi o ograniczonej zdolności poruszania się powinien być przypisany członek personelu (nauczyciel, pracownik szkoły) lub inna osoba odpowiedzialna za jego ewakuację.
- **Przydział osób do pomocy** – należy stworzyć listę osób odpowiedzialnych za pomoc w ewakuacji, zapewniając, by w każdej sytuacji kryzysowej było jasno określone, kto pomaga uczniowi, np. w przypadku wózka inwalidzkiego lub innych trudności.

- **Przewożenie wózków inwalidzkich** – w przypadku uczniów na wózkach inwalidzkich ważne jest, aby była zapewniona odpowiednia pomoc przy przenoszeniu wózków. Należy wyznaczyć osoby, które będą odpowiedzialne za tę pomoc.

4. Przeszkolenie personelu i uczniów

Szkolenie personelu oraz uczniów (w zależności od wieku) jest kluczowe, aby ewakuacja przebiegała sprawnie:

- **Szkolenie nauczycieli i pracowników szkoły** – powinno obejmować procedury dotyczące ewakuacji uczniów z ograniczoną zdolnością poruszania się, udzielania pierwszej pomocy, transportu uczniów na wózkach inwalidzkich i umiejętności rozpoznawania potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- **Ćwiczenia ewakuacyjne** – regularne przeprowadzanie ćwiczeń ewakuacyjnych, które uwzględniają osoby z ograniczoną zdolnością poruszania się, pomoże przetestować procedury, w tym wykorzystanie urządzeń wspomagających (np. windy, platformy, wózki transportowe).
- **Edukacja uczniów** – uczniowie powinni znać procedury ewakuacyjne i wiedzieć, jak reagować w sytuacjach kryzysowych, również w kontekście pomocy osobom z niepełnosprawnościami.

5. Dostosowanie procedur ewakuacyjnych

Procedury ewakuacyjne powinny uwzględniać potrzeby uczniów o ograniczonej zdolności poruszania się:

- **Priorytet ewakuacji** – uczniowie z ograniczoną zdolnością poruszania się powinni być ewakuowani w pierwszej kolejności, szczególnie jeśli zagrożenie jest bezpośrednie.
- **Bezpieczne miejsca schronienia** – w przypadku, gdy nie jest możliwa natychmiastowa ewakuacja, należy zaplanować dla takich uczniów bezpieczne miejsca schronienia, które są łatwe do osiągnięcia (np. na parterze, w specjalnych salach).
- **Wykorzystanie odpowiednich urządzeń transportowych** – w przypadku uczniów poruszających się na wózkach inwalidzkich, należy zapewnić odpowiedni sprzęt (np. wózki transportowe, nosze, windy ewakuacyjne) do ich szybkiej ewakuacji.

6. Rola asystentów i osób wspierających

W przypadku uczniów wymagających dodatkowej pomocy kluczowe znaczenie ma rola asystentów, nauczycieli wspomagających oraz pracowników obsługi.

Zadania asystentów podczas ewakuacji:

- **Stała opieka nad przypisanym uczniem** – asystent nie opuszcza dziecka na żadnym etapie ewakuacji.
- **Znajomość indywidualnych potrzeb ucznia** – np. trudności sensoryczne, lęk przed hałasem, ograniczenia ruchowe.
- **Współpraca z nauczycielem prowadzącym** – asystent wspiera nauczyciela w organizacji grupy i przekazywaniu informacji.
- **Utrzymywanie kontaktu słownego i emocjonalnego** – szczególnie ważne dla uczniów z autyzmem, niepełnosprawnością intelektualną lub zaburzeniami lękowymi.
- **Pomoc w korzystaniu ze sprzętu ewakuacyjnego** – jeśli uczeń wymaga krzesła ewakuacyjnego, maty lub innego urządzenia.

- **Zgłaszanie dyrektorowi lub koordynatorowi bezpieczeństwa informacji o zakończeniu ewakuacji ucznia.**

Asystent powinien być wyznaczony z góry, a jego zadania muszą być opisane w planie ewakuacji.

7. Zasady bezpiecznego przenoszenia uczniów

W sytuacji, gdy uczeń nie może samodzielnie się przemieszczać, konieczne jest zastosowanie odpowiednich technik przenoszenia. Personel powinien być przeszkolony w zakresie podstawowych zasad bezpieczeństwa.

Najważniejsze zasady przenoszenia:

- **Unikanie gwałtownych ruchów** – szczególnie u uczniów z niepełnosprawnością ruchową lub napięciem mięśniowym.
- **Przenoszenie w dwie osoby**, jeśli masa ciała lub stan ucznia tego wymaga.
- **Stabilizacja głowy i tułowia**, gdy uczeń ma trudności z utrzymaniem pozycji.
- **Utrzymywanie kontaktu słownego** – informowanie ucznia o każdym kolejnym kroku.
- **Dostosowanie tempa do możliwości ucznia** – nie wolno wymuszać szybszego ruchu.
- **Unikanie przenoszenia „na rękach”**, jeśli dostępny jest sprzęt ewakuacyjny – sprzęt jest bezpieczniejszy i stabilniejszy.

Warto, aby szkoła przeprowadzała regularne ćwiczenia przenoszenia z udziałem personelu, który może być zaangażowany w realnej sytuacji.

8. Sprzęt ewakuacyjny w placówkach oświatowych

Placówki, w których uczą się dzieci z ograniczoną mobilnością, powinny być wyposażone w odpowiedni sprzęt ułatwiający ewakuację.

Rodzaje sprzętu ewakuacyjnego:

1) Krzesła ewakuacyjne

- Umożliwiają bezpieczne transportowanie ucznia po schodach.
- Wyposażone w pasy stabilizujące i system ślizgowy.
- Obsługiwane przez jedną lub dwie osoby.
- Szczególnie przydatne w budynkach bez wind lub w sytuacji, gdy winda nie może być używana.

2) Maty ewakuacyjne

- Stosowane do transportu uczniów, którzy nie mogą siedzieć lub wymagają pozycji leżącej.
- Pozwalają na szybkie przeciągnięcie ucznia po podłodze lub schodach.
- Wyposażone w uchwyty ułatwiające przenoszenie.

3) Deski i nosze ewakuacyjne

- Używane w sytuacjach, gdy konieczna jest stabilizacja ciała.
- Wymagają obsługi przez kilka osób.

4) Wózki ewakuacyjne

- Dla uczniów korzystających z wózków inwalidzkich, które nie są przystosowane do transportu po schodach.
- Lekkie, składane, łatwe do manewrowania.

5) Zasady korzystania ze sprzętu

- Sprzęt musi być łatwo dostępny, nie może być zamknięty w magazynie.
- Personel powinien być przeszkolony w jego obsłudze.
- Sprzęt należy regularnie kontrolować i utrzymywać w pełnej sprawności.
- Każdy uczeń wymagający sprzętu powinien mieć przypisany model i miejsce jego przechowywania.

9. Indywidualne plany ewakuacji (IPE)

Dla uczniów ze specjalnymi potrzebami warto opracować indywidualny plan ewakuacji, który zawiera:

- 1) opis ograniczeń ucznia,
- 2) wskazanie osób odpowiedzialnych za ewakuację,
- 3) określenie sprzętu,
- 4) trasę ewakuacji,
- 5) sposób komunikacji z uczniem,
- 6) miejsce zbiórki,
- 7) procedurę meldowania o zakończeniu ewakuacji.

Plan powinien być aktualizowany co najmniej raz w roku lub po zmianie stanu zdrowia ucznia.

10. Wsparcie emocjonalne podczas ewakuacji

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami mogą reagować silnym stresem na:

- hałas syren,
- tłum,
- zmianę rutyny,
- szybkie tempo działań.

Dlatego ważne jest:

- mówienie spokojnym głosem,
- stosowanie krótkich, jasnych komunikatów,
- unikanie nadmiernej presji,
- zapewnienie poczucia bezpieczeństwa poprzez kontakt fizyczny (np. podanie ręki), jeśli uczeń to akceptuje.

11. Dostosowanie planów komunikacji

W czasie ewakuacji istotna jest sprawna komunikacja między wszystkimi osobami zaangażowanymi:

- **Rola koordynatora ewakuacji** – kurator, dyrektor szkoły lub inna osoba odpowiedzialna za zarządzanie kryzysowe powinna mieć pełną wiedzę na temat sytuacji ewakuacyjnej uczniów z ograniczoną zdolnością poruszania się i koordynować ich przenoszenie.
- **Wsparcie osób z ograniczoną zdolnością słuchu lub wzroku** – warto zadbać, by komunikaty ewakuacyjne były dostępne w różnych formach (np. dla osób niesłyszących w postaci wizualnych sygnałów, dla osób niewidomych przez głosowe komunikaty).

7. Przewóz uczniów po ewakuacji

Po ewakuacji szkoły należy zadbać o dalszy transport uczniów o ograniczonej zdolności poruszania się:

- **Transport do schronienia** – po ewakuacji uczniowie ci mogą wymagać transportu do punktów zbiorczych lub schronień. Należy zapewnić odpowiedni transport dostosowany do ich potrzeb, np. pojazdy przystosowane do wózków inwalidzkich.

8. Wsparcie psychiczne

Uczniowie o ograniczonej zdolności poruszania się mogą w sytuacji kryzysowej odczuwać silniejszy stres, lęk lub zagubienie. Należy zadbać o ich wsparcie psychiczne:

- **Pomoc psychologiczna** – po ewakuacji powinna być dostępna pomoc psychologiczna zarówno dla uczniów, jak i dla osób pomagających w ewakuacji.
- **Indywidualne podejście** – ważne, by personel był świadomy indywidualnych potrzeb uczniów o ograniczonej zdolności poruszania się i dostosował do nich formy wsparcia emocjonalnego.

Podsumowanie

Ewakuacja uczniów o ograniczonej zdolności poruszania się wymaga starannego zaplanowania, przeszkolenia personelu i dostosowania infrastruktury szkoły. W kluczowych momentach najważniejsza jest priorytetowa ewakuacja tych uczniów, dostosowanie procedur do ich potrzeb oraz zapewnienie odpowiednich urządzeń transportowych i wsparcia. Regularne ćwiczenia ewakuacyjne, przygotowanie infrastruktury oraz współpraca personelu i służb ratunkowych pozwolą zapewnić bezpieczne warunki ewakuacji uczniów z niepełnosprawnościami.

13. Miejsce schronienia

W przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej, szkoła musi posiadać opracowane procedury, które zapewnią bezpieczeństwo uczniom i pracownikom. Miejsca schronienia w takich sytuacjach są kluczowym elementem planów ochrony ludności i zarządzania kryzysowego. Każda szkoła powinna posiadać przygotowane miejsca schronienia na wypadek zagrożenia.

1. **Miejsce schronienia w szkole** - powinno spełniać określone normy bezpieczeństwa, zależne od typu zagrożenia. Powinno to być pomieszczenie, które zapewnia ochronę przed zagrożeniami zewnętrznymi, takimi jak:
 - **Ochrona przed odłamkami i gradem** – pomieszczenia w piwnicach, podziemnych korytarzach, budynkach z dodatkową ochroną.
 - **Ochrona przed substancjami niebezpiecznymi** (np. chemicznymi, radiacyjnymi) – miejsca z odpowiednią wentylacją i możliwość ewentualnego założenia masek ochronnych.
 - **Ochrona przed hałasem i wstrząsami** – pomieszczenia, które nie będą narażone na zniszczenia w wyniku wybuchu.
2. **Rodzaje miejsc schronienia w szkole** - w szkołach, miejsce schronienia może obejmować kilka różnych lokalizacji, w zależności od konstrukcji budynku i dostępnych zasobów. Mogą to być:
 - **Piwnice lub kondygnacje podziemne**: są uważane za najlepsze miejsca schronienia, ponieważ oferują naturalną ochronę przed odłamkami, wstrząsami i hałasem.
 - **Pomieszczenia wewnętrzne bez okien**: jeśli szkoła nie ma piwnicy, zaleca się korzystanie z pomieszczeń wewnętrznych, które nie mają okien (np. sale lekcyjne w centralnej części budynku). Pomieszczenia te będą zapewniały ochronę przed wstrząsami i odłamkami, gdyż ściany zewnętrzne nie będą narażone na bezpośrednie uszkodzenie.
 - **Korytarze i klatki schodowe**: korytarze oraz schody wewnętrzne mogą również służyć jako miejsca schronienia, szczególnie w przypadku, gdy inne pomieszczenia są zbyt małe lub nie spełniają wymaganych norm.
 - **Schrony, jeśli są dostępne**: jeśli w szkole znajdują się specjalnie przygotowane schrony przeciwbombowe (często stosowane w większych szkołach lub instytucjach publicznych), będą one najbardziej odpowiednim miejscem schronienia.
3. **Procedura ewakuacji i schronienia** - szkoła powinna mieć opracowaną procedurę ewakuacyjną, która obejmuje:
 - **Zbiórkę uczniów w określonym punkcie**: uczniowie muszą wiedzieć, gdzie i w jaki sposób się zebrać, gdy ogłoszony zostanie alarm. Może to być miejsce na zewnątrz szkoły lub w specjalnym punkcie na terenie obiektu.
 - **Przemieszczanie się do wyznaczonego miejsca schronienia**: w przypadku zagrożenia, uczniowie i pracownicy szkoły powinni zostać szybko i sprawnie skierowani do wyznaczonego miejsca schronienia. Należy zapewnić im ochronę przed zagrożeniami z zewnątrz.
 - **Zabezpieczenie podstawowych potrzeb**: w miejscu schronienia powinna znajdować się podstawowa pomoc medyczna, woda pitna, środki higieniczne oraz zapasy żywności na wypadek dłuższej izolacji.

- **Weryfikacja obecności uczniów:** po dotarciu do miejsca schronienia, nauczyciele powinni sprawdzić obecność wszystkich uczniów i zapewnić im opiekę.
- 4. **Wymagania techniczne i organizacyjne** - w Polsce, zgodnie z przepisami prawa, w przypadku zagrożenia wojennego lub innych sytuacji kryzysowych, szkoły są zobowiązane do:
 - **Wyznaczenia miejsc schronienia:** zgodnie z przepisami ochrony ludności, szkoła musi posiadać odpowiednie pomieszczenia lub miejsca, które będą spełniały wymagania bezpieczeństwa w razie zagrożenia. Miejsca te muszą być zlokalizowane w sposób, który zapewni odpowiednią ochronę przed różnymi rodzajami zagrożeń.
 - **Utrzymanie systemów alarmowych:** szkoła musi być wyposażona w system alarmowy, który pozwoli na szybkie ogłoszenie zagrożenia i rozpoczęcie ewakuacji lub innych działań ratunkowych.
 - **Szkolenia i ćwiczenia:** nauczyciele i uczniowie powinni regularnie brać udział w ćwiczeniach, które sprawdzą gotowość szkoły do działania w sytuacji kryzysowej, w tym ewakuacji, przemieszczania się do schronów, oraz udzielania pierwszej pomocy.

Podsumowanie

Obecnie polskie szkoły nie mają obowiązku posiadania schronów na wypadek wojny lub innych sytuacji kryzysowych, jednak w kontekście rosnącego zagrożenia bezpieczeństwa narodowego pojawiają się zmiany w przepisach dotyczących ochrony ludności. Planowane są nowe regulacje, które mogą wpłynąć na infrastrukturę szkolną, szczególnie w zakresie tworzenia miejsc doraźnego schronienia.

14. Dezinformacja w sytuacji zagrożenia

Dezinformacja w sytuacji zagrożenia to rozprzestrzenianie fałszywych lub wprowadzających w błąd informacji, które mogą pogorszyć reakcję na kryzys, pogłębić panikę, zmniejszyć efektywność działań ratunkowych oraz wpłynąć na postawy i decyzje społeczne. Jest to szczególnie niebezpieczne w kontekście sytuacji kryzysowych, gdzie czas, precyzyjna informacja i współpraca są kluczowe dla skutecznego zarządzania zagrożeniem.

Skala i rodzaje dezinformacji w sytuacjach zagrożenia:

1. Wprowadzające w błąd informacje o zagrożeniu:

- Fałszywe doniesienia o skali zagrożenia: niekiedy pojawiają się informacje, które dramatyzują lub minimalizują rzeczywiste zagrożenie (np. fałszywe informacje o liczbie ofiar w katastrofach, wyolbrzymione prognozy pogodowe). Może to prowadzić do chaosu, zamieszania i niepotrzebnej paniki.
- Nieprawdziwe informacje o miejscu zagrożenia: zdarza się, że pojawiają się wiadomości wskazujące na błędne lokalizacje zagrożenia (np. o pożarze lub wybuchu w niewłaściwej okolicy), co może skupić zasoby ratunkowe w niewłaściwym miejscu.

2. Dezinformacja w kwestii działań ratunkowych:

- Zamieszanie wokół procedur ewakuacyjnych: rozprzestrzenianie fałszywych informacji o trasach ewakuacyjnych, dostępnych schronieniach czy dostępności pomocy medycznej może prowadzić do chaosu i dezorganizacji.
- Fałszywe informacje o dostępności pomocy: przekazy o rzekomej dostępności zapasów żywności, leków czy wody w określonych miejscach mogą skierować ludzi w miejsca, które w rzeczywistości są już zatłoczone lub niedostępne.

3. Pogłębianie paniki i lęku:

- Podsycanie emocji i strachu: nieprawdziwe informacje o zagrożeniach, takie jak nieistniejące ataki terrorystyczne czy infekcje, mogą wywołać panikę, zwiększając stres i chaos wśród ludzi, co utrudnia skuteczną pomoc i organizowanie reakcji kryzysowej.
- Sensacyjne plotki: krążenie plotek, takich jak fałszywe doniesienia o liczbie ofiar lub nieistniejących zagrożeniach, może prowadzić do decyzji opartych na strachu, np. masowych ucieczek z miast, które w rzeczywistości nie są zagrożone.

4. Manipulacja opinią publiczną:

- Polityczna dezinformacja: w sytuacjach kryzysowych dezinformacja może być wykorzystywana do manipulacji opinią publiczną w celach politycznych, np. aby zyskać poparcie społeczne dla rządu lub odwrócić uwagę od problemów politycznych. Może to także dotyczyć oskarżeń lub informacji o odpowiedzialności za kryzys, które są nieprawdziwe.
- Dezinformacja w mediach społecznościowych: media społecznościowe stały się głównym źródłem rozpowszechniania dezinformacji. W czasie kryzysu łatwo o szybkie rozprzestrzenianie niezweryfikowanych informacji, które nie są potwierdzone przez wiarygodne źródła. Często pojawiają się zdjęcia i filmy, które są fałszywe lub wyjęte z kontekstu.

Skutki dezinformacji:

1. **Zakłócenie procesów decyzyjnych:** niewłaściwe informacje mogą prowadzić do podejmowania błędnych decyzji, takich jak ewakuacja z niewłaściwego miejsca czy przekierowanie zasobów ratunkowych w inne regiony.
2. **Zwiększenie liczby ofiar:** w wyniku błędnych informacji mogą wystąpić opóźnienia w dostarczaniu pomocy lub przekierowanie ludzi w miejsca, które są jeszcze bardziej niebezpieczne. Z kolei fałszywe informacje mogą wpłynąć na opóźnienie działań ratunkowych.
3. **Pogłębienie chaosu:** dezinformacja w czasie kryzysu przyczynia się do chaosu, gdyż ludzie mogą stracić zaufanie do instytucji odpowiedzialnych za zarządzanie kryzysowe. Brak wiarygodnych informacji może skutkować niekontrolowanym panikowaniem.
4. **Zwiększenie rozprzestrzeniania kryzysu:** dezinformacja może prowadzić do wybuchu nowych, niepotrzebnych kryzysów, jak np. epidemie paniki, zamieszki, a także spowolnienie procesów naprawczych po kryzysie.

Sposoby przeciwdziałania dezinformacji:

1. **Szybka i klarowna komunikacja:** rzetelne, wiarygodne i regularne informacje od służb kryzysowych, rządu oraz organizacji humanitarnych pomagają w eliminowaniu plotek i błędnych informacji. Dobre systemy informacyjne mogą skutecznie przeciwdziałać dezinformacji.
2. **Wykorzystanie mediów społecznościowych do obiegu prawdziwych informacji:** podczas kryzysu media społecznościowe mogą być wykorzystywane do szybkiego przekazywania sprawdzonych wiadomości. Warto promować weryfikowane źródła, takie jak oficjalne konta służb ratunkowych.
3. **Edukacja społeczeństwa:** uświadamianie ludzi o zagrożeniu dezinformacją i szkodliwości rozprzestrzeniania niepotwierdzonych informacji. Warto także promować umiejętności krytycznego myślenia, by obywatele byli bardziej odporni na fałszywe wiadomości.
4. **Monitorowanie źródeł informacji:** weryfikacja informacji przez odpowiednie służby i organizacje pomaga eliminować fałszywe informacje, zanim zdążą się one szerzyć.
5. **Ścisła współpraca z mediami:** media mają kluczową rolę w przekazywaniu rzetelnych informacji. Współpraca z dziennikarzami i organizacjami mediów umożliwia szybkie prostowanie błędów oraz zapewnienie społeczeństwu wiarygodnych informacji. Podsumowując, dezinformacja w sytuacji zagrożenia może poważnie utrudniać reakcję na kryzys i prowadzić do zwiększenia liczby ofiar i strat. Skuteczne przeciwdziałanie dezinformacji wymaga zorganizowanego i szybkiego przepływu informacji, edukacji społeczeństwa oraz współpracy z mediami i organizacjami odpowiedzialnymi za zarządzanie kryzysowe.

15. Lęk w sytuacji zagrożenia

Lęk w sytuacji zagrożenia jest naturalną reakcją organizmu, która ma na celu przygotowanie jednostki do obrony lub podjęcia działań mających na celu przetrwanie w obliczu niebezpieczeństwa. W sytuacjach zagrożenia, takich jak wojna, katastrofy naturalne, wypadki czy ataki, lęk pełni funkcję adaptacyjną, mobilizując organizm do szybkich reakcji. Jednak nadmierny lub przewlekły lęk może prowadzić do różnych problemów emocjonalnych i zdrowotnych. Zrozumienie mechanizmów lęku w takich sytuacjach jest ważne zarówno w kontekście indywidualnym, jak i społecznym.

1. Mechanizm lęku w sytuacji zagrożenia

Lęk jest reakcją emocjonalną i fizjologiczną na postrzegane zagrożenie, która ma na celu przygotowanie organizmu do „walki lub ucieczki” (ang. fight or flight). Jest to odpowiedź organizmu na sytuację stresową, która może obejmować:

- **Reakcje fizyczne:** zwiększenie tętna, przyspieszenie oddechu, napięcie mięśni, pocenie się, suchość w ustach, uczucie „motyli w brzuchu”. Wszystkie te objawy są wynikiem uwalniania adrenaliny, hormonu stresu, który mobilizuje organizm do szybkiej reakcji.
- **Reakcje psychiczne:** lęk może powodować uczucie niepokoju, niepewności, a także poczucie utraty kontroli. Może również prowadzić do dezorientacji, zablokowania, czy trudności w podejmowaniu decyzji.

W sytuacjach zagrożenia lęk może wystąpić w odpowiedzi na:

- **Bezpośrednie zagrożenie fizyczne,** takie jak atak, przemoc czy naturalna katastrofa.
- **Zagrożenie emocjonalne lub psychiczne,** np. w przypadku wojny, zagrożenia wojennego, przemocowej sytuacji społecznej, kiedy niepewność co do przyszłości wzmaga lęk.
- **Nieznane zagrożenie,** np. w przypadku pandemii, kryzysów politycznych lub innych sytuacji, w których ludzie nie są pewni, co ich czeka.

2. Rodzaje lęku w sytuacjach zagrożenia

Lęk w sytuacjach kryzysowych może mieć różne formy i nasilenie, w zależności od indywidualnych predyspozycji, rodzaju zagrożenia i doświadczeń. Najczęściej spotykane formy lęku to:

- **Lęk przed śmiercią lub obrażeniami:** związany z realnym zagrożeniem zdrowia lub życia. Może objawiać się paniką, trudnością w oddychaniu, rozdrażnieniem czy chaotycznym działaniem.
- **Lęk przed utratą kontroli:** często pojawia się w sytuacjach, w których nie mamy wpływu na wydarzenia (np. w czasie ataku terrorystycznego, zamachów, katastrof). Może objawiać się uczuciem bezradności, brakiem decyzyjności.
- **Lęk przed nieznanym:** w sytuacjach zagrożenia, kiedy nie wiadomo, co dokładnie się wydarzy, lęk może wynikać z niepewności. Może to być strach przed przyszłością, przed nieznanym zagrożeniem, co skutkuje zwiększoną czujnością, niepokojem lub paranoją.
- **Lęk społeczny:** w sytuacjach kryzysowych, gdzie pojawia się strach przed tym, jak zareagują inni, np. lęk przed izolacją, oddzieleniem od bliskich czy byciem zepchniętym na margines w czasie ewakuacji lub innych działań.

3. Reakcje na lęk w sytuacjach zagrożenia

Różne osoby reagują na lęk w różnych sposób. Niektóre z tych reakcji są adaptacyjne, inne mogą prowadzić do dalszych problemów psychicznych. Do najczęstszych reakcji na lęk w sytuacjach zagrożenia należą:

- **Ucieczka (escape):** osoby, które odczuwają lęk, mogą próbować uciec z miejsca zagrożenia, nawet jeżeli nie jest to najrozsądniejsze rozwiązanie. W ekstremalnych przypadkach, np. w czasie wojny, lęk może prowadzić do dezercji, niekontrolowanego działania.
- **Zamrożenie (freeze):** inni mogą reagować na lęk zamrożeniem – osłabieniem zdolności do działania, brakiem reakcji. Może to prowadzić do opóźnienia w podejmowaniu decyzji, co w sytuacji kryzysowej może być niebezpieczne.
- **Panika:** w skrajnych przypadkach lęk może przerodzić się w panikę, która prowadzi do chaotycznego działania, braku koordynacji, a nawet utraty życia w wyniku błędnych decyzji (np. w trakcie ewakuacji).
- **Zimna kalkulacja (dostosowanie się):** Część osób, mimo silnego lęku, będzie w stanie zachować zimną krew i przeanalizować sytuację, podejmując skuteczne działania (np. szukanie schronienia, ewakuacja zgodnie z planem, pomoc innym).

4. Zarządzanie lękiem w sytuacjach zagrożenia

W sytuacjach zagrożenia, zarówno na poziomie indywidualnym, jak i zbiorowym, ważne jest zarządzanie lękiem w sposób konstruktywny, aby zminimalizować jego negatywne skutki.

a) Działania indywidualne

- **Skupienie na oddechu i relaksacji:** proste techniki oddechowe (np. głębokie wdechy, liczenie oddechów) mogą pomóc w uspokojeniu organizmu i zredukowaniu objawów lęku.
- **Skupienie na zadaniu:** w czasie zagrożenia pomocne może być skupienie się na konkretnej czynności (np. ewakuacja, pomoc innym), co zmniejsza natężenie lęku.
- **Pozytywne myślenie:** utrzymywanie optymistycznego podejścia (np. „Damy sobie radę”, „Jest plan ewakuacji”) może pomóc w radzeniu sobie z lękiem.

b) Wsparcie społeczne

- **Pomoc innych:** w sytuacjach kryzysowych współpraca z innymi, wzajemne wsparcie, trzymanie się grupy może pomóc zredukować lęk i poczucie osamotnienia.
- **Zaufani opiekunowie:** w szkołach, organizacjach czy rodzinach, pomoc ze strony zaufanych osób (np. nauczycieli, rodziców) może pomóc dzieciom i młodzieży poradzić sobie z lękiem.

5. Wspólne procedury i planowanie

- **Przygotowanie na zagrożenie:** wiedza na temat tego, jak reagować w przypadku zagrożenia, może znacząco zredukować lęk. Regularne szkolenia, ćwiczenia ewakuacyjne, jasno określone procedury pomagają w zachowaniu spokoju w sytuacji kryzysowej.

6. Psychiczne i zdrowotne konsekwencje długotrwałego lęku

Chroniczny lęk związany z sytuacjami zagrożenia, może prowadzić do zaburzeń psychicznych, takich jak:

- **Zespół stresu pourazowego (PTSD):** długotrwały lęk związany z traumatycznymi doświadczeniami może prowadzić do PTSD, który objawia się przez nocne koszmary, flashbacki, a także chroniczny lęk.

- **Zaburzenia lękowe:** częste i silne poczucie zagrożenia może prowadzić do przewlekłych zaburzeń lękowych, które mogą wymagać terapii.

Podsumowanie

Lęk w sytuacjach zagrożenia jest naturalną reakcją obronną organizmu, ale jego intensywność i skutki mogą zależeć od indywidualnych predyspozycji oraz przygotowania do kryzysu. Zarządzanie lękiem w takich momentach jest kluczowe dla zachowania spokoju i skutecznego podejmowania decyzji. W przypadku dzieci i młodzieży szczególne znaczenie ma wsparcie ze strony dorosłych, jasne procedury oraz przygotowanie na sytuacje kryzysowe.

16. Pierwsza pomoc

Pierwsza pomoc uczniom w przypadku sytuacji kryzysowej jest kluczowym elementem bezpieczeństwa w szkole. W zależności od rodzaju zagrożenia (np. wypadek, atak, katastrofa, sytuacja medyczna, emocjonalny kryzys) procedury pierwszej pomocy mogą się różnić, ale zawsze powinny skupiać się na jak najszybszym udzieleniu pomocy, ochronie życia i zdrowia uczniów, oraz minimalizowaniu skutków stresu i traumy.

Zasady i konkretne działania, które nauczyciele oraz inni pracownicy szkoły powinni podjąć w sytuacji kryzysowej, aby skutecznie udzielić pierwszej pomocy uczniom:

1. Ocena sytuacji kryzysowej

- **Bezpieczeństwo własne i uczniów:** zanim przystąpisz do pomocy, upewnij się, że miejsce zdarzenia jest bezpieczne. Jeśli to możliwe, usuń zagrożenie lub przekaz informację odpowiednim służbom.
- **Spokój i opanowanie:** w sytuacji kryzysowej zachowanie spokoju i panowanie nad stresem jest kluczowe, aby uczniowie czuli się bezpiecznie i nie panikowali.
- **Zrozumienie potrzeby pomocy:** rozpoznanie, czy sytuacja wymaga pomocy medycznej, psychologicznej, czy interwencji służb ratunkowych (np. pogotowia ratunkowego, straży pożarnej, policji).

2. Udostępnienie pomocy medycznej

W zależności od sytuacji kryzysowej mogą wystąpić różne potrzeby medyczne:

- **Zatrzymanie krwawienia:** jeśli uczeń ma rany, należy jak najszybciej zatamować krwawienie:
 - Nałóż czysty opatrunek na ranę.
 - Jeśli to możliwe, unieś uszkodzoną część ciała (np. nogę, rękę) powyżej poziomu serca, aby zmniejszyć krwawienie.
 - Użyj bandaża lub czystej tkaniny, aby ucisnąć ranę.
- **Resuscytacja krążeniowo-oddechowa (RKO):** jeśli uczeń przestał oddychać lub nie ma pulsu, natychmiast rozpocznij RKO. Pamiętaj, że RKO w sytuacji kryzysowej wymaga umiejętności:
 - Uciskaj klatkę piersiową na głębokość około 5 cm i w tempie 100-120 uciśnień na minutę.
 - Jeśli masz taką możliwość, wykonuj również sztuczne oddychanie (2 wdechy na 30 uciśnień).
- **Udzielanie pomocy przy zadławieniu:** w przypadku zadławienia ucznia należy:
 - Jeśli dziecko jest w stanie kaszleć, zachęć go do kaszlu.
 - Jeśli dziecko nie może kaszleć, wykonaj tzw. manewr Heimlicha: stań za uczniem, objemij go w pasie i wykonaj kilka energicznych uciśnień w górę i w kierunku brzucha.
- **Oparzenia:** jeśli uczeń doznał oparzenia:
 - Natychmiast przemyj oparzoną skórę zimną wodą przez co najmniej 10 minut.
 - Zakryj ranę czystym, suchym opatrunkiem (nie stosuj maści ani tłustych substancji).
 - Utrzymuj chłodzenie do przyjazdu służb ratunkowych, jeśli to konieczne.
- **Urazy kostno-stawowe (złamania, skręcenia):** jeśli uczeń ma złamanie lub skręcenie:

- Unieruchom uszkodzoną część ciała (np. za pomocą deski, kawałka kartonu).
- Unikaj przesuwania osoby z poważnym złamaniem, a w razie potrzeby zadzwoń po pomoc medyczną.

3. Pomoc psychologiczna w sytuacjach kryzysowych

W sytuacjach kryzysowych, takich jak np. katastrofa, wypadek czy atak, uczniowie mogą przeżywać silny stres, lęk, a nawet traumę. Pomoc psychologiczna w takich momentach jest równie ważna jak pomoc medyczna.

- **Zachowanie spokoju:** jako nauczyciel, zachowaj spokój i spróbuj uspokoić uczniów. Mów łagodnym tonem, staraj się zapewnić ich, że są bezpieczni.
- **Bezpieczne miejsce:** przenieś uczniów do bezpiecznego miejsca, jeśli to konieczne. Zapewnij im przestrzeń, gdzie poczuć się chronieni.
- **Wsparcie emocjonalne:** rozmawiaj z uczniami o ich obawach i emocjach. Zaoferuj im wsparcie, nie bagatelizując ich lęków.
- **Unikanie paniki:** zachowaj kontrolę nad sytuacją, aby nie wywoływać paniki wśród uczniów, szczególnie w obliczu zagrożenia.
- **Wsparcie specjalistyczne:** w zależności od skali sytuacji, może być konieczne skontaktowanie się z psychologiem szkolnym, terapeutą, czy innymi służbami pomocy psychologicznej.

4. Powiadamianie służb ratunkowych

W sytuacji kryzysowej, gdy niezbędna jest interwencja medyczna, należy jak najszybciej wezwać odpowiednie służby:

- **Numer alarmowy:** w Polsce numerem alarmowym do wszystkich służb ratunkowych jest 112.
- **Informacje, które należy podać:**
 - Dokładny adres szkoły i miejsce, gdzie doszło do wypadku.
 - Opis sytuacji i rodzaju obrażeń (jeśli dotyczy).
 - Liczba poszkodowanych i ich stan (np. nieprzytomny uczeń, złamanie, oparzenie).
 - Informacja o dostępnych drogach dojazdu.

5. Zabezpieczenie miejsca zdarzenia

W sytuacji kryzysowej, jeśli wypadek lub incydent ma miejsce na terenie szkoły, ważne jest, aby:

- Zabezpieczyć miejsce wypadku: oddziel uczniów i inne osoby od miejsca, gdzie doszło do wypadku (np. wypadek na boisku, w laboratorium). W razie potrzeby wyznacz obszar bezpieczeństwa.
- Usunąć przeszkody: upewnij się, że w pobliżu nie znajdują się przedmioty, które mogłyby dodatkowo zagrażać osobom poszkodowanym.
- Udzielanie pierwszej pomocy: w przypadku większej liczby poszkodowanych, sprawuj opiekę nad uczniami na zmianę, w zależności od priorytetów (np. udzielając pomocy uczniowi w stanie krytycznym).

6. Po zakończeniu sytuacji kryzysowej

Po zakończeniu kryzysowej sytuacji, gdy wszyscy uczniowie zostaną już bezpiecznie ewakuowani lub pomogło im służby ratunkowe:

- **Monitorowanie stanu uczniów:** upewnij się, że uczniowie są w dobrym stanie emocjonalnym i fizycznym. Jeśli jest to konieczne, kontynuuj opiekę medyczną.

- **Dokumentacja i raportowanie:** Należy sporządzić szczegółowy raport z incydentu, opisując, co się wydarzyło, jakie działania zostały podjęte, i jakie były skutki. Raport powinien być przekazany odpowiednim władzom (dyrektorowi szkoły, służbom ratunkowym).
- **Wsparcie psychologiczne po incydencie:** W dłuższej perspektywie warto zapewnić wsparcie psychologiczne uczniom, którzy mogą odczuwać skutki traumy po sytuacji kryzysowej.

Podsumowanie

Pierwsza pomoc uczniom w sytuacji kryzysowej wymaga szybkiej i odpowiedniej reakcji, zarówno w zakresie medycznym, jak i psychologicznym. Kluczowe jest zapewnienie bezpieczeństwa uczniów, udzielenie natychmiastowej pomocy w przypadku urazów, wzywanie służb ratunkowych, oraz udzielanie wsparcia emocjonalnego. Szkoła powinna również być przygotowana na takie sytuacje, a personel odpowiednio przeszkolony, aby reagować skutecznie i z opanowaniem.

17. Ćwiczenia przygotowujące do sytuacji kryzysowej

Ćwiczenia przygotowujące kadrę kierowniczą, nauczycieli i uczniów do sytuacji kryzysowej mają kluczowe znaczenie w zapewnieniu bezpieczeństwa, sprawnej ewakuacji oraz minimalizowania ryzyka w przypadku zagrożenia. Dzięki odpowiednim symulacjom wszyscy uczestnicy procesu edukacyjnego – od dyrekcji po uczniów – są w stanie reagować w sposób uporządkowany i odpowiedzialny w obliczu kryzysu.

Rodzaje ćwiczeń, które mogą pomóc w przygotowaniu szkoły do różnych sytuacji kryzysowych:

1. Ćwiczenia ewakuacyjne

Cel: przygotowanie całej społeczności szkolnej do szybkiej, sprawnej ewakuacji w przypadku zagrożenia, np. pożaru, wybuchu, zagrożenia terrorystycznego czy innych sytuacji wymagających natychmiastowego opuszczenia szkoły.

- **Opis:** symulacja ewakuacji w różnych scenariuszach (pożar, zamach terrorystyczny, zagrożenie biologiczne, itp.).
- **Zadania:**
 - **Dyrekcja:** zapewnienie koordynacji ewakuacji, monitorowanie przestrzegania procedur, kontaktowanie się z odpowiednimi służbami ratunkowymi.
 - **Nauczyciele:** prowadzenie uczniów do najbliższego wyjścia ewakuacyjnego, zbieranie informacji o stanie obecności uczniów, kontrolowanie uczniów po ewakuacji.
 - **Uczniowie:** szybkie, bezpieczne opuszczenie budynku według wskazanych tras ewakuacyjnych. W przypadku młodszych uczniów nauczyciele powinni dbać o ich bezpieczeństwo i zrozumienie procedur.

2. Ćwiczenia na wypadek ataku terrorystycznego

Cel: przygotowanie szkoły do sytuacji kryzysowej związanej z atakiem terrorystycznym (np. strzały w budynku szkoły, zamachy bombowe).

- **Opis:** symulacja sytuacji, w której w szkole występuje zagrożenie atakiem. Ćwiczenia mogą obejmować zarówno ewakuację, jak i ukrycie się w bezpiecznym miejscu.
- **Zadania:**
 - **Dyrekcja:** wydanie polecenia o zamknięciu szkoły, kontakt z odpowiednimi służbami porządkowymi, koordynowanie działań.
 - **Nauczyciele:** udzielanie wskazówek uczniom, wskazywanie bezpiecznych miejsc (np. sal, które zapewniają ochronę), utrzymywanie porządku i komunikacja z dyrekcją.
 - **Uczniowie:** w przypadku zagrożenia atakiem, znalezienie miejsca schronienia (np. sala lekcyjna, klatka schodowa) i unikanie wychodzenia na korytarze.

3. Ćwiczenia na wypadek wypadku lub katastrofy naturalnej (np. trzęsienie ziemi, powódź, burza, trąba powietrzna)

Cel: przygotowanie szkoły na sytuację kryzysową związaną z katastrofą naturalną, która może wymagać ewakuacji lub zmiany procedur działania.

- **Opis:** symulacja sytuacji, w której występuje zagrożenie katastrofą naturalną, np. trzęsienie ziemi, powódź lub burza.

– **Zadania:**

- **Dyrekcja:** monitorowanie sytuacji zewnętrznej, podjęcie decyzji o ewakuacji lub innych działaniach, koordynowanie pracy z służbami ratunkowymi.
- **Nauczyciele:** udzielanie informacji o odpowiednich działaniach (np. schowanie się w bezpiecznym miejscu w przypadku trzęsienia ziemi, zabezpieczenie okien przed burzą).
- **Uczniowie:** w przypadku trzęsienia ziemi – schowanie się pod biurkiem lub stół, unikanie okien; w przypadku powodzi – udanie się na wyższe piętra lub dach, unikanie wody.

4. **Ćwiczenia z zakresu pierwszej pomocy**

Cel: nauka udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach kryzysowych, np. kontuzje, omdlenia, zatrucia, pożary.

- **Opis:** symulacje sytuacji, w których uczniowie lub nauczyciele mogą doznać urazów lub innych problemów zdrowotnych wymagających interwencji pierwszej pomocy.

– **Zadania:**

- **Dyrekcja:** koordynowanie działań związanych z wezwaniem pogotowia ratunkowego, informowanie rodziców o sytuacji, zapewnienie wsparcia psychologicznego.
- **Nauczyciele:** udzielanie pierwszej pomocy (np. RKO, opatrywanie ran, pomoc w przypadku omdlenia), kontrolowanie stanu poszkodowanego.
- **Uczniowie:** w razie potrzeby, pomoc rówieśnikom w udzielaniu pierwszej pomocy (np. wykonanie prostych czynności, jak wezwanie pomocy lub zabezpieczenie osoby poszkodowanej).

5. **Ćwiczenia w zakresie komunikacji kryzysowej**

Cel: zapewnienie skutecznej komunikacji między dyrekcją, nauczycielami, uczniami, rodzicami oraz służbami ratunkowymi w przypadku kryzysu.

- **Opis:** symulacja sytuacji kryzysowej, w której trzeba skutecznie przekazywać informacje. W zależności od scenariusza, komunikacja powinna obejmować również powiadamianie rodziców i innych osób odpowiedzialnych.

– **Zadania:**

- **Dyrekcja:** koordynowanie informacji do służb ratunkowych, nauczycieli, rodziców (np. przez SMS, systemy informacyjne).
- **Nauczyciele:** przekazywanie uczniom jasnych instrukcji, monitorowanie postępu ewakuacji i informowanie dyrekcji o wynikach.
- **Uczniowie:** zachowanie spokoju i wykonanie instrukcji, pomaganie kolegom i koleżankom w zachowaniu porządku.

6. **Ćwiczenia związane z zarządzaniem stresem i deeskalacją**

Cel: przygotowanie pracowników szkoły oraz uczniów do radzenia sobie z emocjami i stresem w sytuacji kryzysowej oraz nauczanie metod deeskalacji konfliktów i stresu.

- **Opis:** symulacje sytuacji stresujących (np. zamach, pożar, atak) mające na celu opanowanie emocji, redukcję stresu i deeskalację napięć.

– **Zadania:**

- **Dyrekcja:** koordynowanie działań wspierających, organizowanie pomocy psychologicznej dla uczniów i nauczycieli.

- **Nauczyciele:** utrzymywanie spokoju, kontrolowanie sytuacji emocjonalnej w klasach, udzielanie wsparcia uczniom w stresujących chwilach.
- **Uczniowie:** wykonywanie ćwiczeń oddechowych, utrzymywanie spokoju, stosowanie się do wskazówek nauczycieli.

7. Ćwiczenia z zakresu zabezpieczania informacji

Cel: ochrona ważnych dokumentów, danych osobowych oraz innych informacji w przypadku kryzysu, takiego jak pożar, atak hakerski, wyciek danych.

- **Opis:** symulacja sytuacji, w której należy zabezpieczyć dokumentację i dane przed ich utratą lub zniszczeniem.
- **Zadania:**
 - **Dyrekcja:** koordynowanie procesu ochrony dokumentów (np. kopii zapasowych danych, ważnych dokumentów).
 - **Nauczyciele:** pomoc w zabezpieczaniu materiałów edukacyjnych i ważnych informacji dotyczących uczniów.
 - **Uczniowie:** współpraca w przypadku potrzeby przeniesienia dokumentów do bezpiecznego miejsca.

Podsumowanie

Ćwiczenia przygotowujące dyrekcję, nauczycieli i uczniów do sytuacji kryzysowych mają kluczowe znaczenie w zapewnieniu gotowości do działania w trudnych i nieprzewidywalnych okolicznościach. Regularne przeprowadzanie takich ćwiczeń pozwala na wypracowanie efektywnych procedur, zwiększa poczucie bezpieczeństwa w szkole oraz zapewnia, że wszyscy uczestnicy będą potrafili odpowiednio zareagować w przypadku rzeczywistego zagrożenia.

18. Materiały pomocnicze i procedury operacyjne

1. Checklista reagowania na sytuację kryzysową

- 1) Ocena sytuacji (co się dzieje? gdzie? jakie zagrożenie?)
- 2) Uruchomienie odpowiedniej procedury (ewakuacja, schronienie, lockdown)
- 3) Powiadomienie służb (112)
- 4) Powiadomienie dyrektora / koordynatora bezpieczeństwa
- 5) Wydanie komunikatu wewnętrznego
- 6) Zabezpieczenie uczniów (sprawdzenie obecności, zamknięcie drzwi, opuszczenie budynku)
- 7) Utrzymanie komunikacji z personelem
- 8) Przygotowanie informacji dla rodziców
- 9) Dokumentowanie przebiegu zdarzenia

2. Tabela z zadaniami poszczególnych grup pracowników

Grupa	Kluczowe zadania
Dyrektor	Decyzje strategiczne, kontakt ze służbami, komunikaty, koordynacja
Nauczyciele	Opieka nad uczniami, realizacja procedur, meldowanie o stanie klasy
Personel pomocniczy	Zabezpieczenie budynku, wsparcie logistyczne, otwieranie/zamykanie dróg ewakuacyjnych
Sekretariat	Kontakt z rodzicami, dokumentacja, wsparcie komunikacji
Koordynator ds. bezpieczeństwa	Nadzór nad procedurami, współpraca ze służbami, analiza ryzyka

3. Wzory komunikatów alarmowych

Przykład komunikatu ewakuacyjnego

„Uwaga, uwaga. Proszę o natychmiastowe opuszczenie budynku zgodnie z wyznaczonymi drogami ewakuacyjnymi. Nauczyciele prowadzą klasy do punktów zbiórki i sprawdzają obecność.”

Przykład komunikatu lockdown

„Uwaga, ogłaszam procedurę schronienia w miejscu. Proszę pozostać w salach, zamknąć drzwi, wyciszyć telefony i zachować ciszę do odwołania.”

4. Schemat ewakuacji – krok po kroku

- 1) Usłyszenie sygnału alarmowego
- 2) Zgromadzenie uczniów przy drzwiach
- 3) Sprawdzenie, czy nikt nie został w Sali
- 4) Zamknięcie drzwi

- 5) Przemieszczanie się wyznaczoną drogą
- 6) Meldunek nauczyciela na miejscu zbiórki
- 7) Informacja dyrektora o dalszych działaniach

5. Matryca oceny ryzyka dla placówki oświatowej

Zagrożenie	Prawdopodobieństwo	Skutki	Poziom ryzyka	Działania zapobiegawcze
Pożar	Średnie	Wysokie	Wysokie	Przeglądy PPOŻ, szkolenia, drogi ewakuacyjne
Intruz	Niskie	Bardzo wysokie	Wysokie	Kontrola wejść, monitoring, procedura lockdown
Powódź	Niskie	Średnie	Średnie	Analiza terenu, zabezpieczenia piwnic
Zatrucie chemiczne	Niskie	Wysokie	Średnie	Instrukcje w laboratoriach, szkolenia
Epidemia	Wysokie	Średnie	Wysokie	Higiena, procedury sanitarne, komunikacja z rodzicami